

2

ශ්‍රී ලංකාවේ භූ දර්ශනය

භෞතික භූ දර්ශනයේ සංරචක ලෙස භූ විෂමතාව, ජලවහනය, දේශගුණය හා වෘක්ෂලතා ප්‍රමුඛ වේ. මෙම භෞතික පදනම මත මිනිසා සහ ඔහුගේ ක්‍රියාකාරකම් මගින් මානුෂ භූ දර්ශනය නිර්මාණය වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ භෞතික භූ දර්ශනය හා මානුෂ භූ දර්ශනය අතර අතී සම්බන්ධතාව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම ඒකකයෙන් බලාපොරොත්තු වේ.

භෞතික හු දර්ශනය

ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියන් සාගරයේ පිහිටි සුන්දර හු දර්ශනයක් සහිත දිවයිනකි. කඳු හෙල්, තැනිතලා, ගංගා, දිය ඇලි, මුහුදු වෙරළ හා විවිධ වෘක්ෂලතාවලින් ද එම භෞතික පරිසරය මත මිනිසා විසින් නිර්මාණය කර ඇති ගොඩනැගිලි, මහාමාර්ග, වැව් අමුණු, කම්හල් හා වගා බිම් වැනි මානුෂ ක්‍රියාකාරකම්වලින් ද එය සමන්විත ය.

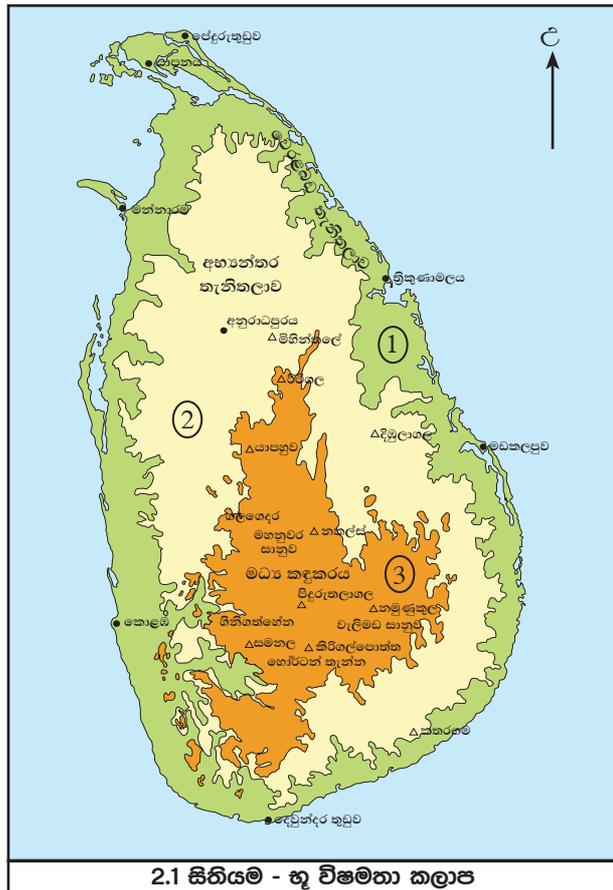
හු විෂමතාව

හු ඉතිහාසයේ දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ක්‍රියාත්මක වූ හු කාරක ක්‍රියාවලීන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකා භූමිය සංකීර්ණ වූ විෂමතා ලක්ෂණවලින් යුක්ත වී තිබේ. ඒ අතරින් කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ වන්නේ රට අභ්‍යන්තරයේ පිහිටි මධ්‍යම කඳුකරය හා එහි සිට වෙරළ දක්වා විහිදෙන තැනිතලාව යි. හු විෂමතාව පදනම් කරගෙන දිවයින ප්‍රධාන කලාප තුනකට බෙදිය හැකි ය. 2.1 සිතියම අධ්‍යයනය කර එය හඳුනාගන්න.

01.
වෙරළබඩ තැනිතලාව
(මුහුදු මට්ටමේ සිට මීටර්
30 දක්වා)

02.
අභ්‍යන්තර තැනිතලාව
(මීටර් 30 සිට මීටර් 300
දක්වා)

03.
මධ්‍යම කඳුකරය (මීටර්
3000 වැඩි)

2.1 සිතියම - හු විෂමතා කලාප

වෙරළබඩ තැනිතලාව

මුහුදු මට්ටමේ සිට මීටර් 30ක් උස සමෝච්ච රේඛාව දක්වා විහිදෙන ප්‍රදේශය වෙරළබඩ තැනිතලාව වේ. එය උතුරේ දී කිලෝමීටර් 32ක් පමණ පළල් ව විහිදේ. දකුණු ප්‍රදේශයට වන විට ඇතැම් ස්ථානවල කිලෝමීටර් 3ක් පමණ පටු වේ. වෙරළබඩ තැනිතලාව විවිධ විෂමතා ලක්ෂණවලින් යුක්ත ය. ගංගා නිම්නවල පහළ කොටස් හා මෝය ප්‍රදේශ මේ කලාපයට අයත් ය. තැනිතලා බිම්, කුඩු, කලපු හා වැලිතලා වැනි ලක්ෂණවලින් මෙන් ම ගංගාවල වෘද්ධ අවස්ථාවේ ලක්ෂණ වන හැඩපලු ගංගා, වගුරු බිම්, ඩෙල්ටා ආදියෙන් ද මෙම කලාපය සමන්විත ය.

2.1 රූපය - වෙරළබඩ හා දර්ශනය

වගුරු බිම් - ගංගා මෝය ප්‍රදේශ වැලි තැන්පත් වී ඇතිරීම නිසාත්, ගංගා පිටාර ගැලීම හේතු කොටගෙන පහත් බිම්වල ජලය රැඳීම නිසාත් වගුරු බිම් නිර්මාණය වේ. මුතුරාජවෙල, බුන්දල, කලමැටිය, සෝමාවතිය, ආනවිලුන්දාව සහ කිරල කැලේ මේවාට නිදසුන් වේ.

බොකු - මුහුදට විවෘත වූ කොටස විශාල වූ, ගොඩබිම දෙසට නෙරාගිය කරදිය පිරුණු මුහුදු ප්‍රදේශ බොකු ලෙස හැඳින්වේ. මෙවැනි බොකු රාශියක් දිවයින වටා පිහිටා ඇත. කොඩ්ඩියාර් බොක්ක, ආරුගම් බොක්ක, වැලිගම බොක්ක ඉන් කිහිපයකි.

කලපු - වැලිපරයක් සහිත, පටු විවරයකින් මුහුද හා සම්බන්ධ වන කිවුල් දිය පිරුණු, නොගැඹුරු, දිගැටි ජලාශ කලපු ලෙස හැඳින්වේ. මීගමුව කලපුව, යාපන කලපුව, පුත්තලම කලපුව, හලාවත කලපුව හා මඩකලපුව නිදසුන් වේ.

කුඩුව - මුහුද දෙසට නෙරාගිය ප්‍රතිරෝධක පාෂාණ සහිත ගොඩබිම් ප්‍රදේශයක් කුඩුව ලෙස හැඳින්වේ. දෙවුන්දර කුඩුව, ෆවුල් කුඩුව, සංගමන්කන්ද කුඩුව, ජේදුරු කුඩුව නිදසුන් වේ.

දූපත් - සම්පූර්ණයෙන් ම ජලයෙන් වට වූ කුඩා ගොඩබිම් ප්‍රදේශ දූපත් වේ. මන්නාරම, ඩෙල්ෆී, නයිනතිව්, කයිටිස් නිදසුන් ය.

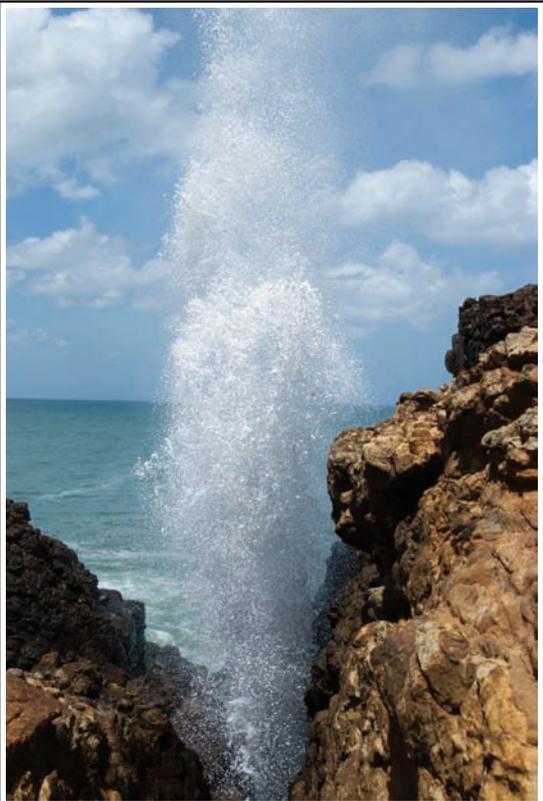
වෙරළ දඹ - වෙරළ ආශ්‍රිත ව ඇති ප්‍රතිරෝධක පාෂාණවලින් සමන්විත ප්‍රපාතාකාර බෑවුම් ප්‍රදේශ දඹ ලෙස හැඳින්වේ. ත්‍රිකුණාමලය, කිරින්ද, රූමස්සල වෙරළාශ්‍රිත ව මේවා දක්නට ලැබේ.

ඩෙල්ටා - ගංගෝය ප්‍රදේශයේ දී ගංගාව අතු ගංගාවලට බෙදෙමින් නිර්මාණය වන ත්‍රිකෝණාකර හැඩයෙන් යුතු බිම්කොටස ඩෙල්ටාව නම් වේ. ගංගාව ඔස්සේ ගලා බසින රොන් මඩ ආදිය මෙම ඩෙල්ටාවේ තැම්පත් වේ. මහවැලි ගඟ, මී ඔය, කලා ඔය වැනි ගංගාවල ඩෙල්ටා දැකිය හැකි ය.

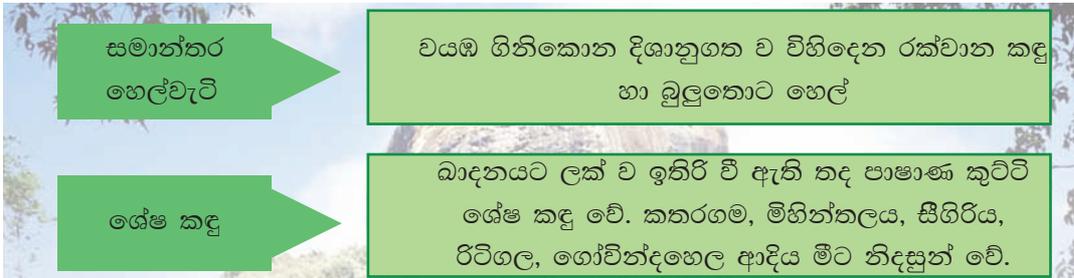
වෙරළාශ්‍රිත ව දකුම්කලු ස්ථාන ද ඇත. හුම්මානය එවැන්නකි. මුහුදු ගුහාවක් තුළින් ශබ්දයක් නගමින් ජලය ඉහළට විදීම නිසා මේ නම ලැබී ඇත. (2.2 රූපය)

අභ්‍යන්තර තැනිතලාව

අභ්‍යන්තර තැනිතලාව මීටර් 30-300 දක්වා උසින් යුක්ත ය. 2-1 සිතියමෙන් පෙනුම් කරන පරිදි අභ්‍යන්තර තැනිතලාව උතුරේ දී පළල් ව විහිදෙන අතර දකුණේ දී පටු ව විහිදේ. සමාන්තර ව විහිදුණු හෙල්වැට්, ශේෂ කඳු, ගංගා, පිටාර තැනි හා තැනිතලා මෙහි බහුල වශයෙන් දැකිය හැකි ය.

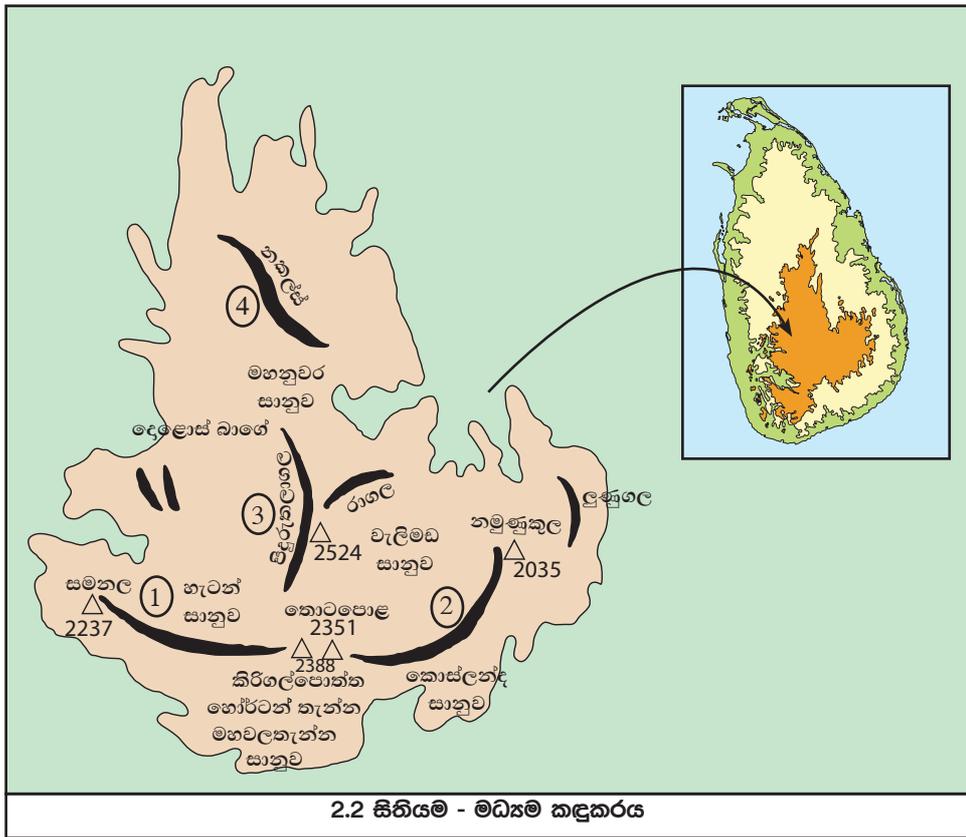
2.2 රූපය - හුම්මානය (කුඩාවැල්ල)

අභ්‍යන්තර තැනිතලාව හරහා ගලා බසින ගංගා රාශියකි. ඒ අතර පිහිටි තැනිතලා, පීඨාර තැනි හා රැළිබිම් විශේෂ ලක්ෂණ ය.

මධ්‍යම කඳුකරය

මීටර් 3000 වඩා උසින් යුතු ප්‍රදේශ මෙම කලාපයට අයත් වේ. එය 2-1 සිතියමේ අංක 03න් පෙන්නුම් කෙරේ. අනෙක් විෂමතා කලාපවලට වඩා මධ්‍යම කඳුකරය සංකීර්ණ ලක්ෂණවලින් යුක්ත ය.

2.2 සිතියම - මධ්‍යම කඳුකරය

මධ්‍යම කඳුකරය තුළ උස් මුදුන් සහිත ප්‍රධාන කඳු පන්ති හතරක් දක්නට ලැබේ.

1. සමනල කඳු
2. නමුණුකුල කඳු
3. පිදුරුතලාගල කිරිගල්පොත්ත කඳු
4. නකල්ස් කඳු (2.2 සිතියම)

සානු - උස් බිම්ක පිහිටි සමනලා භූමි සානු ලෙස හැඳින්වේ. මෙවැනි සානු පහක් මධ්‍යම කඳුකරය තුළ දක්නට ලැබේ. (2.2 සිතියම)

- මහනුවර සානුව
- හැටන් සානුව
- වැලිමඩ සානුව
- මහවලතැන්න සානුව
- කොස්ලන්ද සානුව

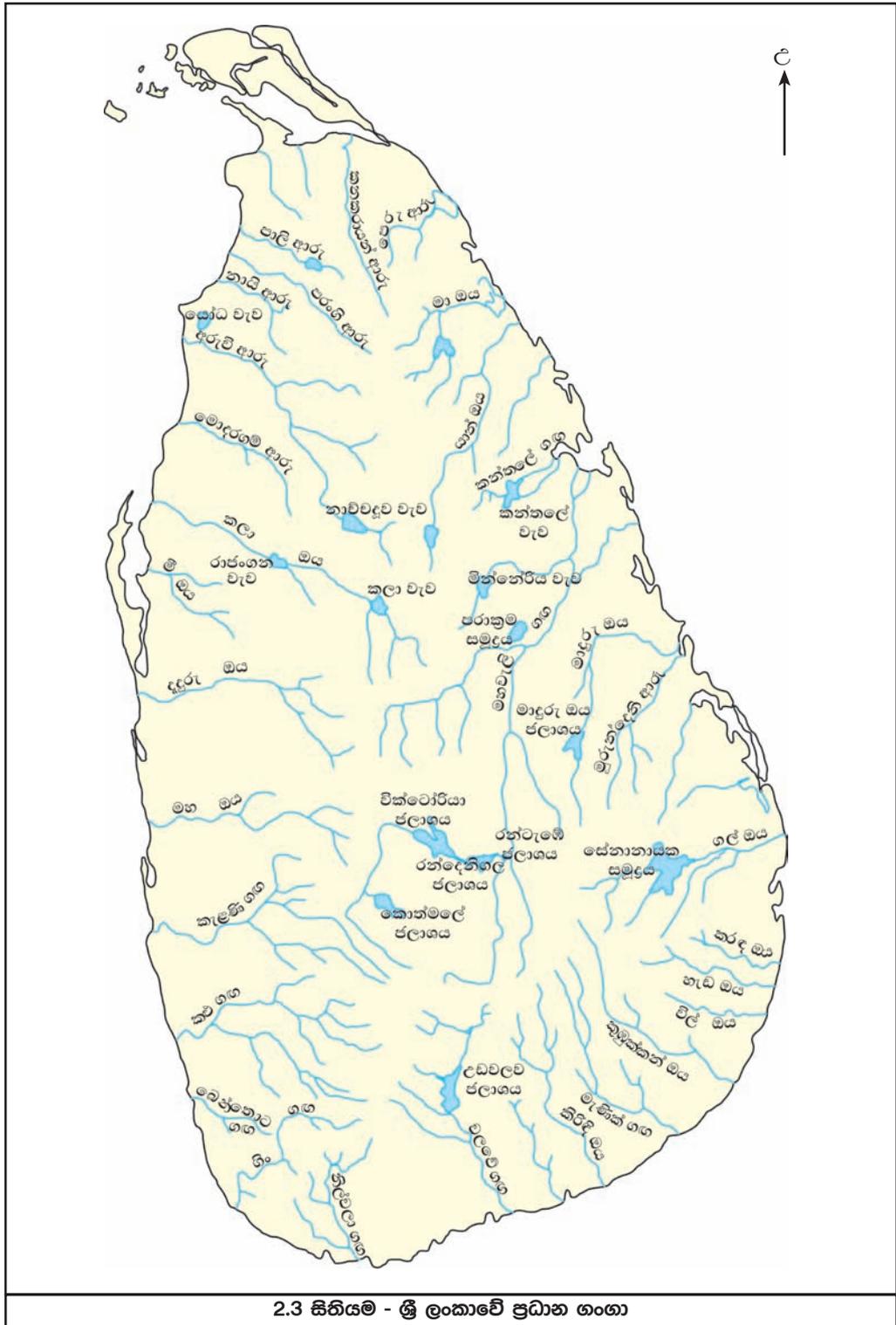
කපොලු - කඳු අතර පිහිටි පහත් බිම් කපොලු ලෙස හැඳින්වේ. හපුතලේ, බලන, ගලගෙදර, ගිනිගත්හේන ඊට නිදසුන් ය.

දිය ඇලි - මධ්‍යම කඳුකරයේ සානු විවිධ උසකින් යුක්ත වන අතර ඒ හරහා ගලන ගංගා මොහොර බෑවුම් ඔස්සේ දිය ඇලි සාදමින් ගලා යයි. බඹරකන්ද, දුන්හිඳ, ලක්ෂපාන, දියලුම, රම්බොඩ ඒවාට නිදසුන් ය.

ජලවහනය

ජල සම්පතීන් පොහොසත් ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ගංගා නිම්න 103ක් ඇත. මෙම ගංගාවලින් 34ක් ම මධ්‍යම කඳුකරයෙන් පටන්ගෙන විවිධ දිශාවන්ට අරීය රටාවකට අනුව ගලා බසී. මෙම ගංගා අවුරුද්දේ සෑම කාලයක ම ජලයෙන් පෝෂණය වන බැවින් නිත්‍ය ගංගා ලෙස හැඳින්වේ. වියළි කලාපයේ රැලි බිම්වලින් ආරම්භ වන සමහර ගංගා වර්ෂා කාලයේ දී ගලායන අතර වියළි කාලයේ දී සිඳීයයි. ඒවා සෘතුමය ගංගා නමින් හඳුන්වනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ගංගා කිහිපයක තොරතුරු 2.3 සිතියමෙන් හා 2.1 වගුවෙන් දැක්වේ.

2.1 වගුව - ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ගංගා කිහිපයක තොරතුරු

ගංගාව	දිග (කිලෝමීටර්)	පෝෂක ප්‍රදේශය (වර්ග කිලෝමීටර්)
01. මහවැලි ගඟ	335	10,327
02. මල්වතු ඔය	164	3246
03. කලා ඔය	148	2772
04. කැලණි ගඟ	145	2278
05. යාං ඔය	142	1520
06. දඳුරු ඔය	142	2616
07. වලවේ ගඟ	138	2442
08. කළු ගඟ	129	2688

ශ්‍රී ලංකාවේ ගංගාවලින් 80%ක් ම විසළි කලාපය හරහා ගලා බසී. දිග ම ගඟ මහවැලි ගඟ වන අතර එය විශාලතම ගංගා ද්‍රෝණිය ද වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ භූමි ප්‍රමාණයෙන් 1/6ක් පමණ මෙයට අයත් වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ සමස්ත ජලවහන රටාව අරීය රටාවක් පෙන්නුම් කරයි. එහෙත් ගංගාවලට අතු ගංගා එක් වීමේ දී විවිධ ජලවහන රටා නිර්මාණය වේ. ඒ අතර ශාඛීය හා ජාලාකාර ජලවහන රටා ප්‍රධාන වේ. මහවැලි ගඟ හා සසඳන විට කළු ගඟ, කැලණි ගඟ, ගිං ගඟ වැනි ගංගා ගලායන දුර කෙටි වන අතර ඒවායේ පෝෂක ප්‍රදේශ ද කුඩා වේ. වර්ෂා කාලවල දී මෙම ගංගා ආශ්‍රිත ව ජල ගැලීම් බහුල ව සිදු වේ.

ක්‍රියාකාරකම්

1. භූ විෂමතාව හා භූ දර්ශනය අතර වෙනස සඳහන් කරන්න.
 - I. ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන භූ විෂමතා කලාපවල භූ ලක්ෂණ හා නිදසුන් ඇතුළත් කරමින් පහත සඳහන් වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

වෙරළබඩ තැන්න	අභ්‍යන්තර තැනිතලාව	මධ්‍යම කඳුකරය
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4

II. පහත සඳහන් දෑ ශ්‍රී ලංකා ආකෘති සිතියමක ලකුණු කර නම් කරන්න.

- මහවැලි ගඟ
- නකල්ස් කඳු
- යාපන කලපුව
- කැලණි ගඟ
- සීගිරිය
- රිටිගල
- මල්වතු ඔය
- කතරගම කන්ද
- දෙවුන්දර කුඩුව
- වලවේ ගඟ
- ගෝවින්දහෙල
- පේදුරු කුඩුව
- මැණික් ගඟ
- මඩකලපුව
- මන්නාරම් දූපත
- පිදුරුතලාගල කඳු
- පුත්තලම් කලපුව
- ඩෙල්ෆී

දේශගුණය

දේශගුණය යනු

කිසියම් ප්‍රදේශයක කාලගුණික තත්වයන් දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ නිරීක්ෂණය කිරීමෙන් නිගමනය කෙරෙන වායුගෝලීය සාමාන්‍ය තත්වය යි.

කාලගුණය යනු

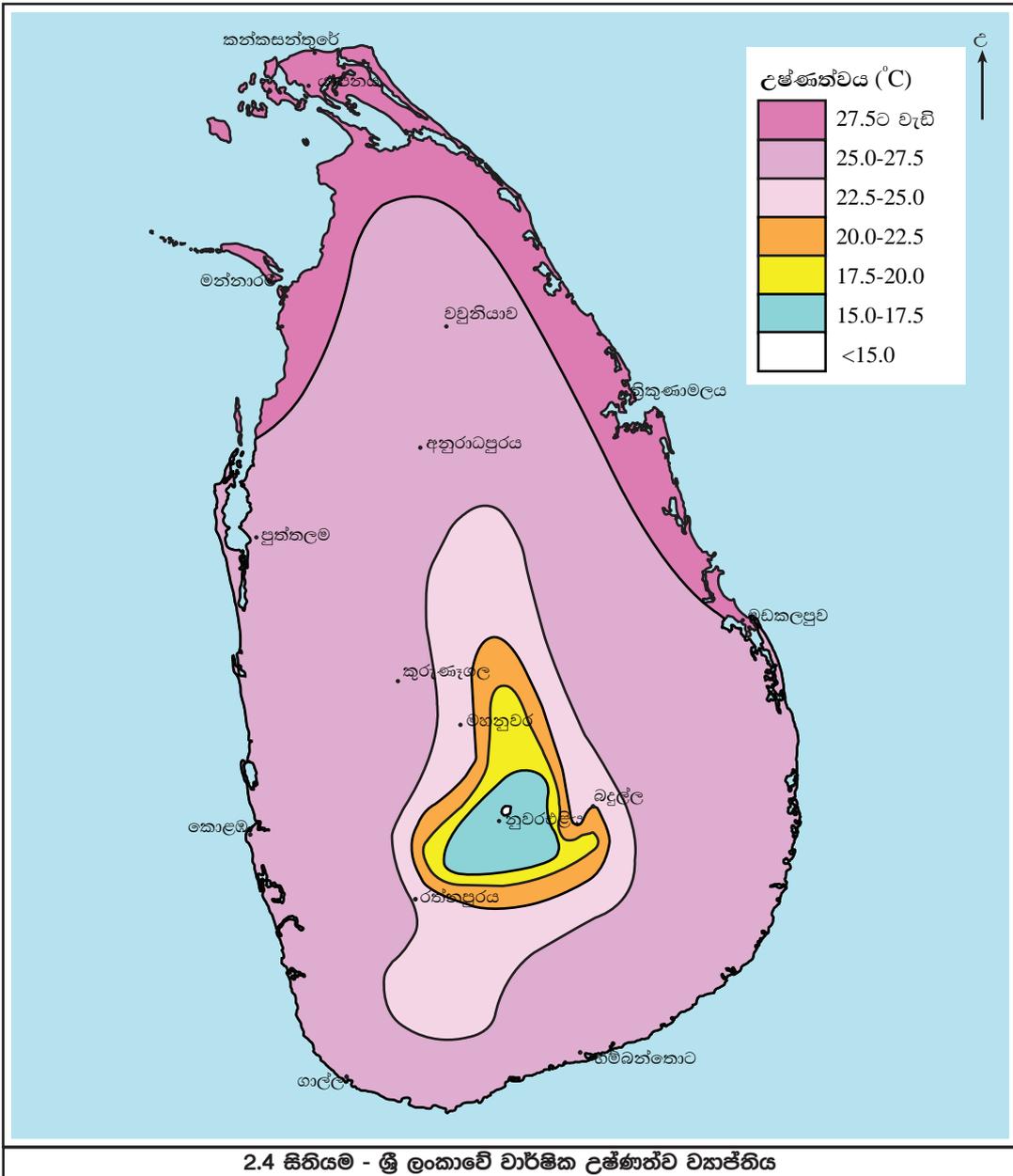
කිසියම් ස්ථානයක කෙටි කාලයක් තුළ එම ස්ථානය ආශ්‍රිත ව පවතින වායුගෝලීය තත්වය යි.

ශ්‍රී ලංකාව සමකාසන්න ව පිහිටි දූපතකි. වර්ෂය පුරා පවතින අධික උෂ්ණත්වය හා වර්ෂාපතනය එහි දේශගුණයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ වේ.

උෂ්ණත්වය

ශ්‍රී ලංකාවේ සාමාන්‍ය වාර්ෂික උෂ්ණත්වය 27°C ක් පමණ වේ. මෙම උෂ්ණත්වය ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට වෙනස් වේ. එය 2.4 සිතියමෙන් පැහැදිලි වේ.

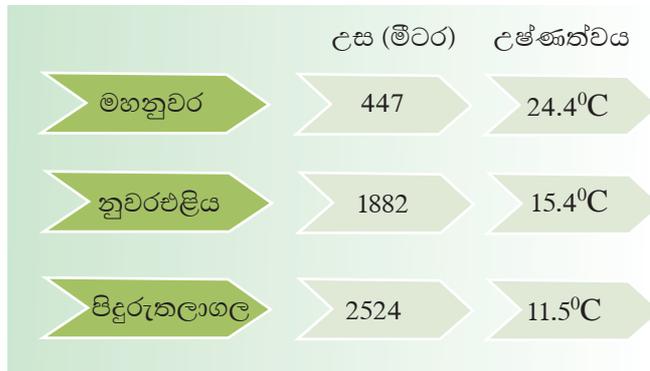
උෂ්ණත්ව ව්‍යාප්තියේ වෙනස්කම්වලට බලපාන සාධක කිහිපයකි.

- ඉන්දියානු උපමහාද්වීපයට ආසන්න ව පිහිටීම
- උන්නතාංශය (භූමියේ උස)
- මුහුදේ සිට ඇති දුර
- වෙනස් වන සුළං රටාව

2.4 සිතියමට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු ප්‍රදේශයේ උෂ්ණත්වය අධික වන අතර නැගෙනහිර, දකුණු හා නිරිතදිග පහත් බිම්වල උෂ්ණත්වය අඩු වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු ප්‍රදේශයේ උෂ්ණත්වය වැඩි වීමට හේතු වී ඇත්තේ ඉන්දියානු උපමහාද්වීපයේ බලපෑම යි. ඉන්දියාවේ උෂ්ණත්වය වැඩි වන විට එහි බලපෑමට ශ්‍රී ලංකාවේ මන්නාරම, යාපනය, අනුරාධපුරය වැනි ප්‍රදේශ ලක් වේ.

ඔබ මහනුවර හෝ නුවරඑළියට එසේත් නැත්නම් ශ්‍රී පාදස්ථානයට ගිය විට එම ප්‍රදේශවල උෂ්ණත්වය අඩු බව දනෙනු ඇත. එසේ වීමට හේතුව භූමියේ උස අනුව උෂ්ණත්වය අඩු වීම යි. (2.2 වගුව)

2.2 වගුව - භූමියේ උස අනුව උෂ්ණත්වය අඩු වීම

භූමියේ උස අනුව උෂ්ණත්වය අඩු වීම පහත ශීඝ්‍රතාව ලෙස හැඳින්වේ.

ශ්‍රී ලංකාව සමකාසන්න රටක් වීම නිසා උෂ්ණත්වය අධික වුව ද දිවයින වටා විශාල සාගරයක් ඇති බැවින් උෂ්ණත්වය අඩු වේ. එහෙත් රට අභ්‍යන්තර තැනිතලා ප්‍රදේශවලට සාගරයේ බලපෑම අඩු වන බැවින් ඉහළ උෂ්ණත්වයක් පවතී.

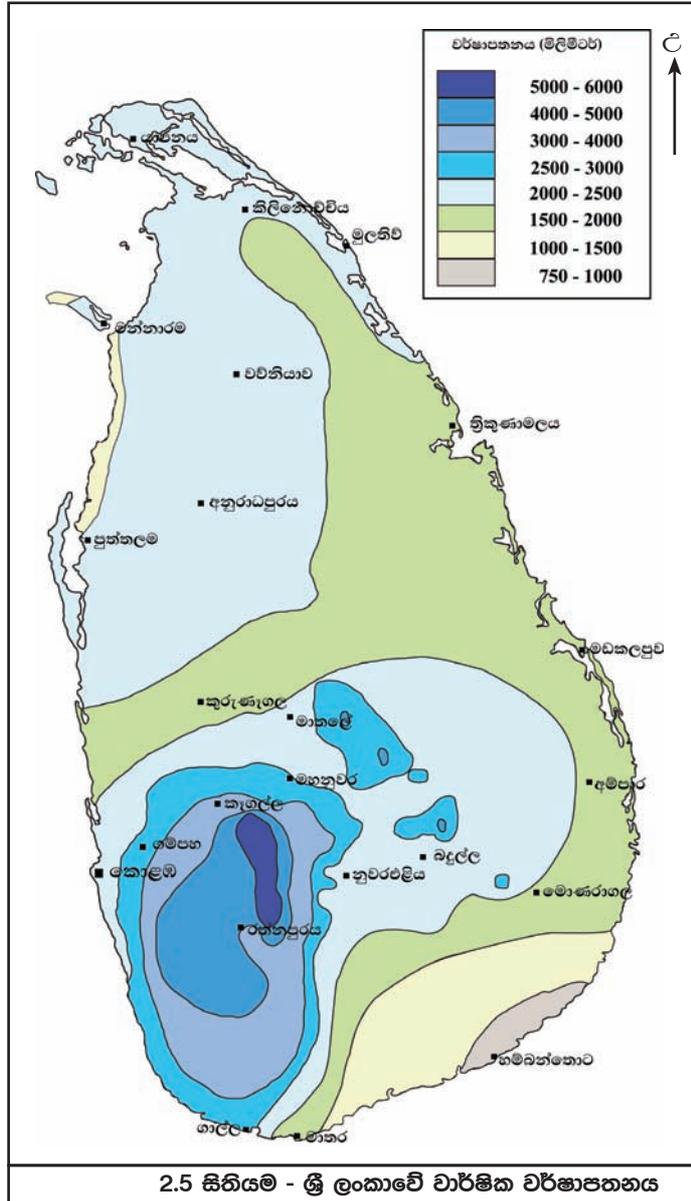
සෘතුමය සුළං ද ශ්‍රී ලංකාවේ උෂ්ණත්වය අඩු වීමට බලපාන සාධකයකි. සෘතු අනුව හමන මෝසම් සුළං හා වාසුළි බලපෑම් හේතු කොටගෙන උෂ්ණත්වය සමනය වේ.

වර්ෂාපතනය

කිසියම් කාලයක් තුළ දී ප්‍රදේශයකට ලැබෙන මුළු වැසි ප්‍රමාණය වර්ෂාපතනය වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ වාර්ෂික වර්ෂාපතනය 2.5 සිතියමෙන් දැක්වේ. එම සිතියමෙන් පෙනෙන පැහැදිලි ලක්ෂණයක් වන්නේ වර්ෂාපතන ව්‍යාප්තිය ප්‍රාදේශීය ව වෙනස් වීම යි. ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු, නැගෙනහිර සහ ගිනිකොන ප්‍රදේශවල අඩු වර්ෂාපතනයක් ද මධ්‍යම කඳුකර ප්‍රදේශයේ වැඩි වර්ෂාපතනයක් ද පැහැදිලි ව දැකගත හැකි ය. ශ්‍රී ලංකාවට වර්ෂාපතනය ලැබෙන ක්‍රම තුනකි.

01. සංවහන වර්ෂාව
02. මෝසම් වර්ෂාව
03. වාසුළු වර්ෂාව

සංවහන වර්ෂාව

ශ්‍රී ලංකාව සමකාසන්න ව පිහිටා තිබීම නිසා අවුරුද්ද මුළුල්ලේ ම සංවහන ක්‍රියාවලියේ බලපෑමට ලක් වේ. එසේ වුව ද මෝසම් සහ වාසුළි වැනි ක්‍රියාවලීන් නිසා සංවහන ක්‍රියාවලිය ඇතැම් අවස්ථාවල දී යටපත් වී යයි. මෝසම් හා වාසුළි බලපෑම් අවසන් වූ විට සංවහන ක්‍රියාවලිය යළිත් ඉස්මතු වේ. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ සංවහන ක්‍රියාවලියේ කැපී පෙනෙන අවස්ථා දෙකකි.

01. මාර්තු, අප්‍රේල් මාසවල ක්‍රියාත්මක වන පළමු අන්තර් මෝසම් කාලය
02. ඔක්තෝබර්, නොවැම්බර් මාසවල ක්‍රියාත්මක වන දෙවන අන්තර් මෝසම් කාලය

ශ්‍රී ලංකාව සමකය ආසන්නයේ පිහිටා තිබීම නිසා අවුරුද්ද මුළුල්ලේ ම අධික සූර්යතාපයක් ලබන රටක් වශයෙන් පවතී. අප්‍රේල් සහ සැප්තැම්බර් යන මාසවල ශ්‍රී ලංකාවට හිරු මුදුන් වන බැවින් පොළොන්නලය ආසන්නයේ වායුව රත් වී ඉහළ නගී. ඒවා සංවහන වායු ධාරා ලෙස හැඳින්වේ. ඉහළ ගිය වායුව සිසිල් වී එහි ඇති ජලවාෂ්ප සනීභවනය වී වලාකුළු සෑදීමෙන් වර්ෂාව හටගනී. මෙම වර්ෂාව සවස් කාලයේ ලැබීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. උදය වරුවේ පැහැදිලි අහස හා සූර්යාලෝකය ලැබෙන අතර දහවල අහස වලාකුළුවලින් බර වී සවස් කල වැසි ලැබීම සිදු වේ. මේවා අසනි වැසි, සවස් කල වැසි, අකුණු කුණාටු වැසි ලෙස ද හැඳින්වේ.

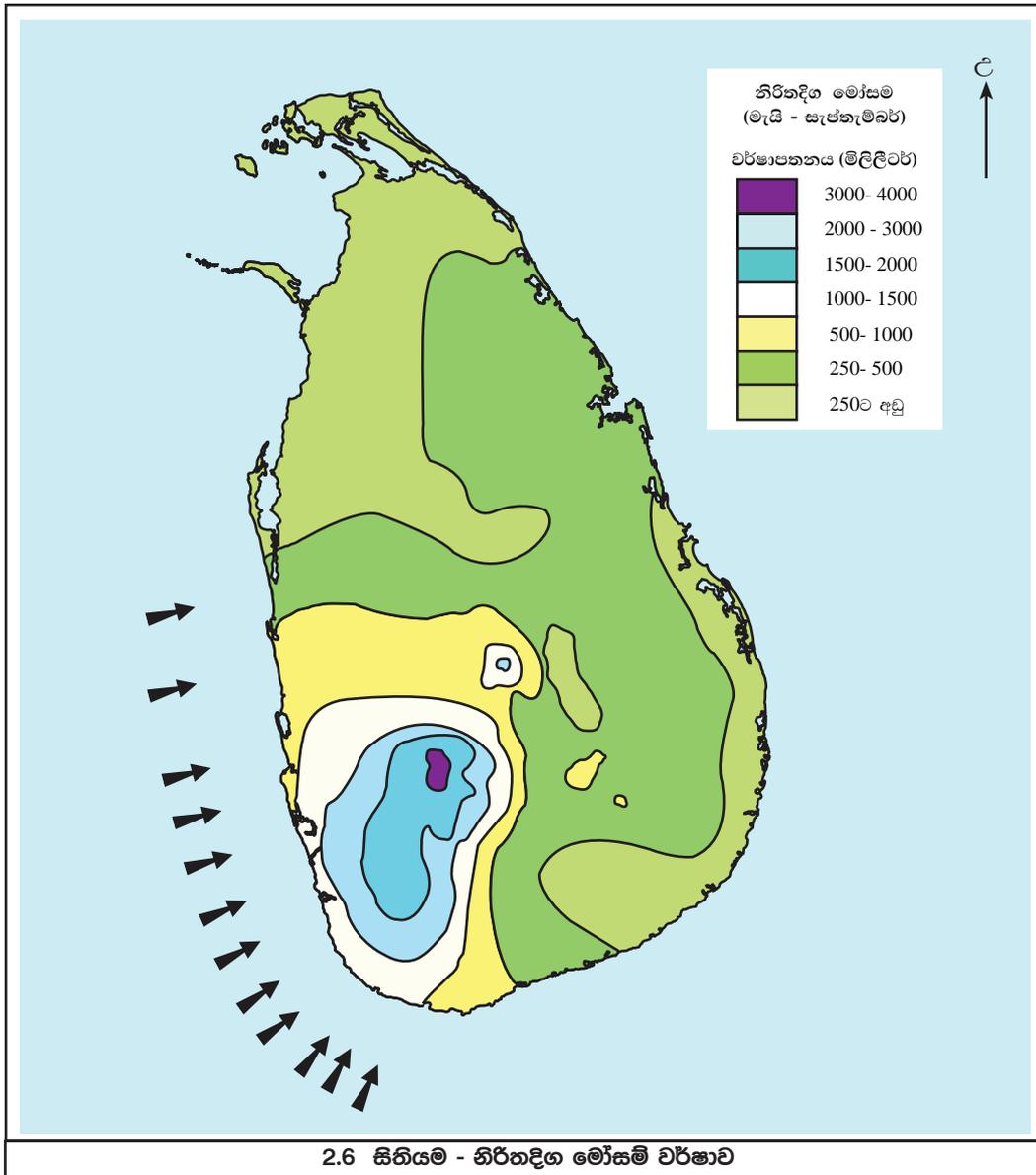
මෝසම් වර්ෂාව

මෝසම් සුළං අවුරුද්දේ නිශ්චිත කාලයක දී ගොඩබිම හරහා හමන සුළං විශේෂයකි. කාලයකට පමණක් හමන යන අර්ථයෙන් මෝසම් ලෙස නම් කෙරේ. ශ්‍රී ලංකාවට මෝසම් වර්ෂාව ලැබෙන කාල වකවානු දෙකකි.

1. නිරිතදිග මෝසම් වර්ෂාව (මැයි සිට සැප්තැම්බර් දක්වා)
2. ඊසානදිග මෝසම් වර්ෂාව (දෙසැම්බර් සිට පෙබරවාරි දක්වා)

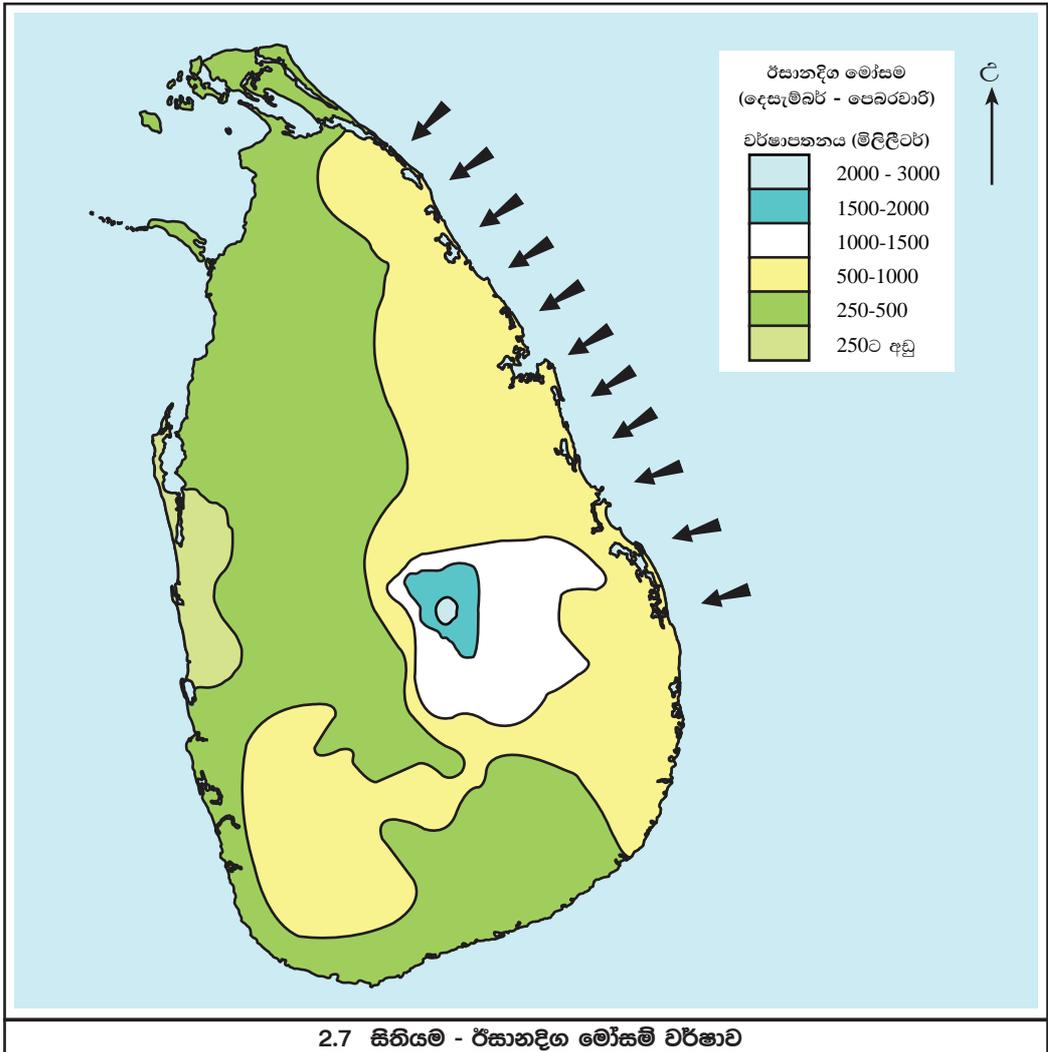
නිරිතදිග මෝසම් වර්ෂාව

ශ්‍රී ලංකාවේ නිරිත දෙසින් ඉන්දියන් සාගරය හරහා හමා එන මෙම සුළගෙහි අඩංගු ජලවාෂ්ප වැඩි ය. ජලවාෂ්ප සහිත සුළං මධ්‍යම කඳුකරයේ ගැටී ඉහළ ගොස් ශ්‍රී ලංකාවේ නිරිත හා බටහිර ප්‍රදේශවලට අධික වර්ෂාවක් ලබා දේ. මධ්‍යම කඳුකරයේ සුළං මුඛාවේ පිහිටි නැගෙනහිර ප්‍රදේශවලට ද ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු ප්‍රදේශවලට ද මෙමගින් අධික වැසි නොලැබේ. එය වියළි සුළගක් ලෙස එම ප්‍රදේශ හරහා හමා යාම ඊට හේතුවයි. මෙම වියළි සුළග මඩකලපුව ප්‍රදේශයේ දී 'කච්චාන්' නමින් හැඳින්වේ.

රිසානදිග මෝසම් වර්ෂාව

ශ්‍රී ලංකාවට රිසාන දෙසින් හමා එන නිසා මෙය රිසානදිග මෝසම ලෙස හඳුන්වයි. ඉන්දියාවේ සිට බෙංගාල බොක්ක වැනි කුඩා ජලතල ප්‍රදේශයක් හරහා හමා එන සුළඟක් බැවින් අඩංගු ජලවාෂ්ප ප්‍රමාණය අඩු ය. එබැවින් නිරිතදිග මෝසම්වලින් මෙන් වැඩි වැසි නොලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවලට වැඩි වර්ෂාවක් ලැබේ.

වාසුළි වර්ෂාව

ශ්‍රී ලංකාවට බලපාන වාසුළි වැඩි වශයෙන් ඇති වන්නේ බෙංගාල බොක්ක ප්‍රදේශයේ ය. වාසුළි ප්‍රබල ව ක්‍රියාත්මක වන්නේ නොවැම්බර් දෙසැම්බර් මාසවල දී ය. එහෙත් අවුරුද්දේ ඕනෑ ම කාලයක වාසුළි ක්‍රියාත්මක විය හැකි ය. වාසුළිවලින් වැඩි වැසි ලැබෙන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවලට ය. ශ්‍රී ලංකාවේ නැගෙනහිර වෙරළින් රට තුළට පිවිසෙන මෙම වාසුළි වයඹ දිග වෙරළින් පිට ව යයි. වාසුළි බලපෑම් ඇති වන බොහෝ අවස්ථාවල දී ශ්‍රී ලංකාව පුරා ම විශාල ප්‍රදේශයකට එමගින් වැසි ලැබේ. මෝසම් සුළං ක්‍රියාත්මක වන කාලවල දී ද වාසුළිවල බලපෑම ක්‍රියාත්මක විය හැකි ය. එවැනි අවස්ථාවල දී අධික වර්ෂාපතනයක් ලැබෙන අතර ජල ගැලීම් ද ඇති වේ. සුළගේ තීව්‍රතාව අනුව වායු කැලඹීම්, අවපාත, සුළි කුණාටු ආදී නම්වලින් ද මෙම සුළං හැඳින්වේ.

ක්‍රියාකාරකම්

1. කාලගුණය හා දේශගුණය යනු කුමක් දැයි අර්ථකථනය කරන්න.
2. ශ්‍රී ලංකාවේ උෂ්ණත්ව ව්‍යාප්තිය කෙරෙහි බලපාන සාධක තුනක් නම් කරන්න.
3. ශ්‍රී ලංකාවේ වර්ෂාපතනය ඇසුරු කරගෙන පහත සඳහන් වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

වර්ෂාපතන ක්‍රමය	ලැබෙන කාලය	වර්ෂාපතනය ලැබෙන ප්‍රදේශ

පැවරුම

ශ්‍රී ලංකාවේ වර්ෂාපතනය ආශ්‍රිත ව සිදු වන ආපදා තත්වයන් පිළිබඳ පින්තූර හා රූපසටහන් ඇතුළත් කරමින් බිත්ති පුවත්පතකට ලිපියක් සකස් කරන්න.

ශ්‍රී ලංකාවේ දේශගුණික කලාප

සමාන දේශගුණික ලක්ෂණ පවතින ප්‍රදේශයක්, දේශගුණික කලාපයක් ලෙස හඳුනාගත හැකි ය. උෂ්ණත්වය, වර්ෂාපතනය වැනි සාධක අනුව ශ්‍රී ලංකාව දේශගුණික කලාප පහකට බෙදා ඇත. (2.8 සිතියම)

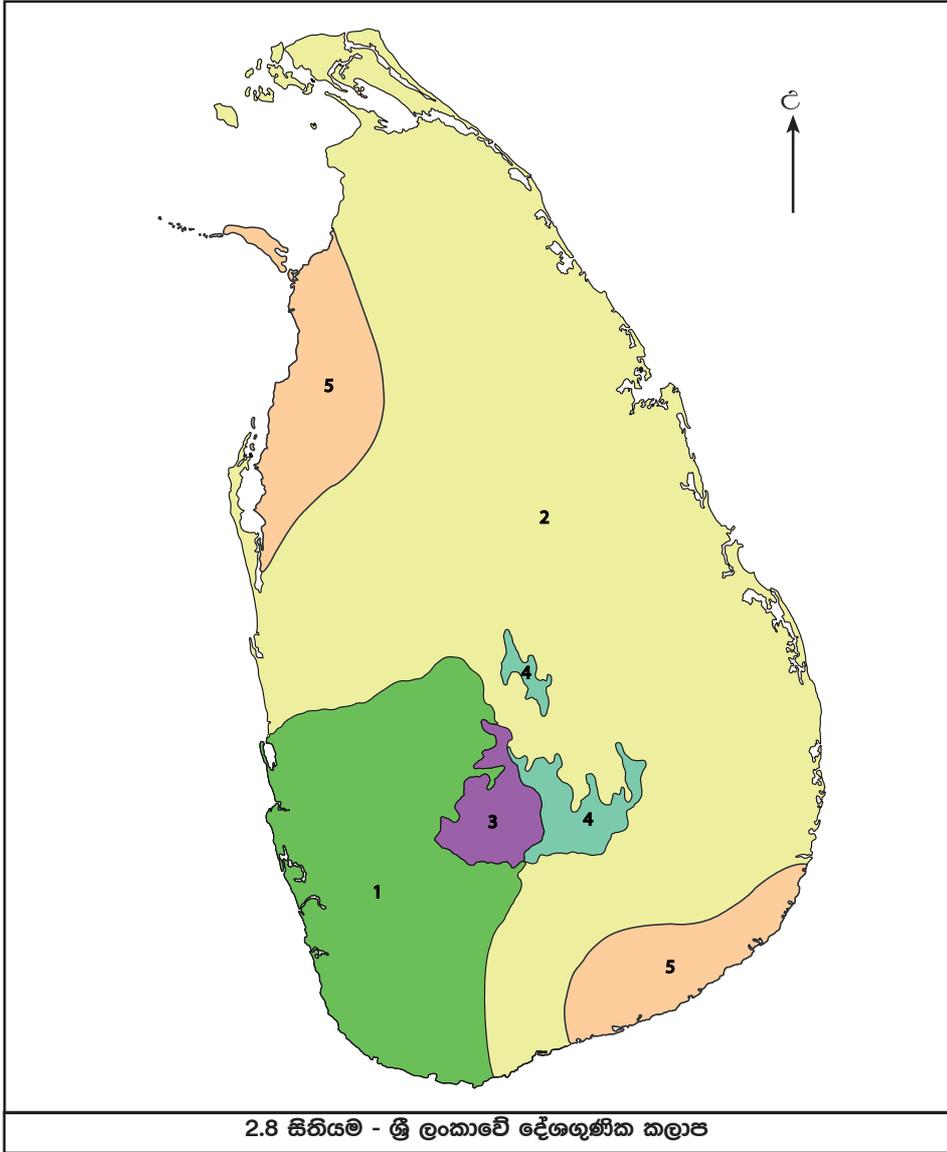
1. පහතරට තෙත් කලාපය

2. පහතරට වියළි කලාපය

3. කඳුකර තෙත් කලාපය

4. කඳුකර වියළි කලාපය

5. අර්ධ ශුෂ්ක කලාපය

පහතරට තේ කලාපය

- ශ්‍රී ලංකාවේ නිරිතදිග තැනිතලා ප්‍රදේශය මෙයට අයත් ය.
- මෙම කලාපයේ සාමාන්‍ය වාර්ෂික වර්ෂාපතනය 2000mmට වැඩි වේ.
- සාමාන්‍ය වාර්ෂික උෂ්ණත්වය 27°Cක් පමණ වේ.
- මැයි සිට සැප්තැම්බර් දක්වා නිරිතදිග මෝසම් කාලය ප්‍රධාන වැසි සෘතුව වුව ද සාමාන්‍යයෙන් අවුරුද්ද මුළුල්ලේ ම වර්ෂාව පැවතිය හැකි ය.

- පෙබරවාරි සහ අගෝස්තු මාස තරමක් වියළි වුව ද මෙම කලාපයේ සාමාන්‍යයෙන් වියළි සෘතුවක් නොමැති තරම් ය.

පහතරට වියළි කලාපය

- ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු හා නැගෙනහිර තැනිතලා ප්‍රදේශ මෙයට අයත් වේ.
- සාමාන්‍ය වාර්ෂික වර්ෂාපතනය 1250mm-2000mm අතර වේ.
- තෙත් හා වියළි කාලයක් පවතී.
- දෙසැම්බර් සිට පෙබරවාරි දක්වා කාලය තුළ ඊසානදිග මෝසමෙන් වැසි ලැබේ. එසේ ම මෙම කාලයේ දී වාසුළු මගින් ද වැසි ලැබිය හැකි ය.
- සමහර කාලවල දී වර්ෂාව අවිනිශ්චිත ය; අධික වාෂ්පීකරණයක් ද පවතී.

කඳුකර තෙත් කලාපය

- මාතලේ, මහනුවර, නුවරඑළිය හා හපුතලේ නගර සම්බන්ධ කරන රේඛාවකින් වෙන් වූණ මධ්‍යම කඳුකරයේ බටහිර අර්ධය මීට අයත් වේ.
- අවුරුද්ද පුරා වැසි ලැබේ.
- සාමාන්‍ය වාර්ෂික වර්ෂාපතනය 3000mm පමණ වේ.
- ශ්‍රී ලංකාවේ වැඩි ම වර්ෂාපතනයක් ලැබෙන මාලිබොඩ, වටවල, කෙනිල්වරින් වැනි ස්ථාන මෙම කලාපයේ පිහිටා ඇත.
- දෙසැම්බර් සිට පෙබරවාරි දක්වා වියළි සුළං පවතී.

කඳුකර වියළි කලාපය

- කඳුරට තෙත් ප්‍රදේශයේ නැගෙනහිර අර්ධය මෙයට අයත් වේ.
- සාමාන්‍ය වාර්ෂික වර්ෂාපතනය 1750mm-2000mm අතර වේ.
- ඊසානදිග මෝසමෙන් වැඩි වර්ෂාවක් ලැබෙන අතර සුළං මුඛාවේ පිහිටීම නිසා නිරිතදිග මෝසමෙන් වැසි නොලැබේ.
- අවුරුද්දේ වැඩි කාලයක් වියළි සුළඟක් පවතී.

අර්ධ ශුෂ්ක කලාපය

- ශ්‍රී ලංකාවේ වයඹ දිග පිහිටි මන්නාරම හා ඒ අවට ප්‍රදේශ, ගිනිකොන ප්‍රදේශයේ පිහිටි හම්බන්තොට ආදී ප්‍රදේශ මෙම කලාපයට අයත් වේ.
- සාමාන්‍ය වාර්ෂික වර්ෂාපතනය 650mm-1250mm අතර වේ.
- වර්ෂාපතනය අඩු ය. එය මාස 3-4කට සීමා වේ.
- සංවහන වැසි ක්‍රියාත්මක වේ.
- වාෂ්පීකරණය අධික ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාභාවික වෘක්ෂලතා

මිනිසාගේ බලපෑමකින් තොර ව වැඩුණු ශාක පද්ධතිය ස්වාභාවික වෘක්ෂලතා වේ. ස්වාභාවික වෘක්ෂලතා වර්ධනයේ දී උෂ්ණත්වය, වර්ෂාපතනය හා පස යන සාධක බලපායි. ශ්‍රී ලංකාවේ වෘක්ෂලතා ප්‍රධාන වශයෙන් උෂ්ණත්වය හා වර්ෂාපතනය යන දේශගුණික සාධක පදනම් කරගෙන වර්ග කර ඇත. ඒ අනුව වෘක්ෂලතා කලාප හතක් හඳුනාගෙන තිබේ. (2.9 සිතියම)

01. පහතරට තෙත් වනාන්තර

02. පහතරට වියළි මිශ්‍ර සදාහරිත වනාන්තර

03. අතරමැදි සදාහරිත වනාන්තර

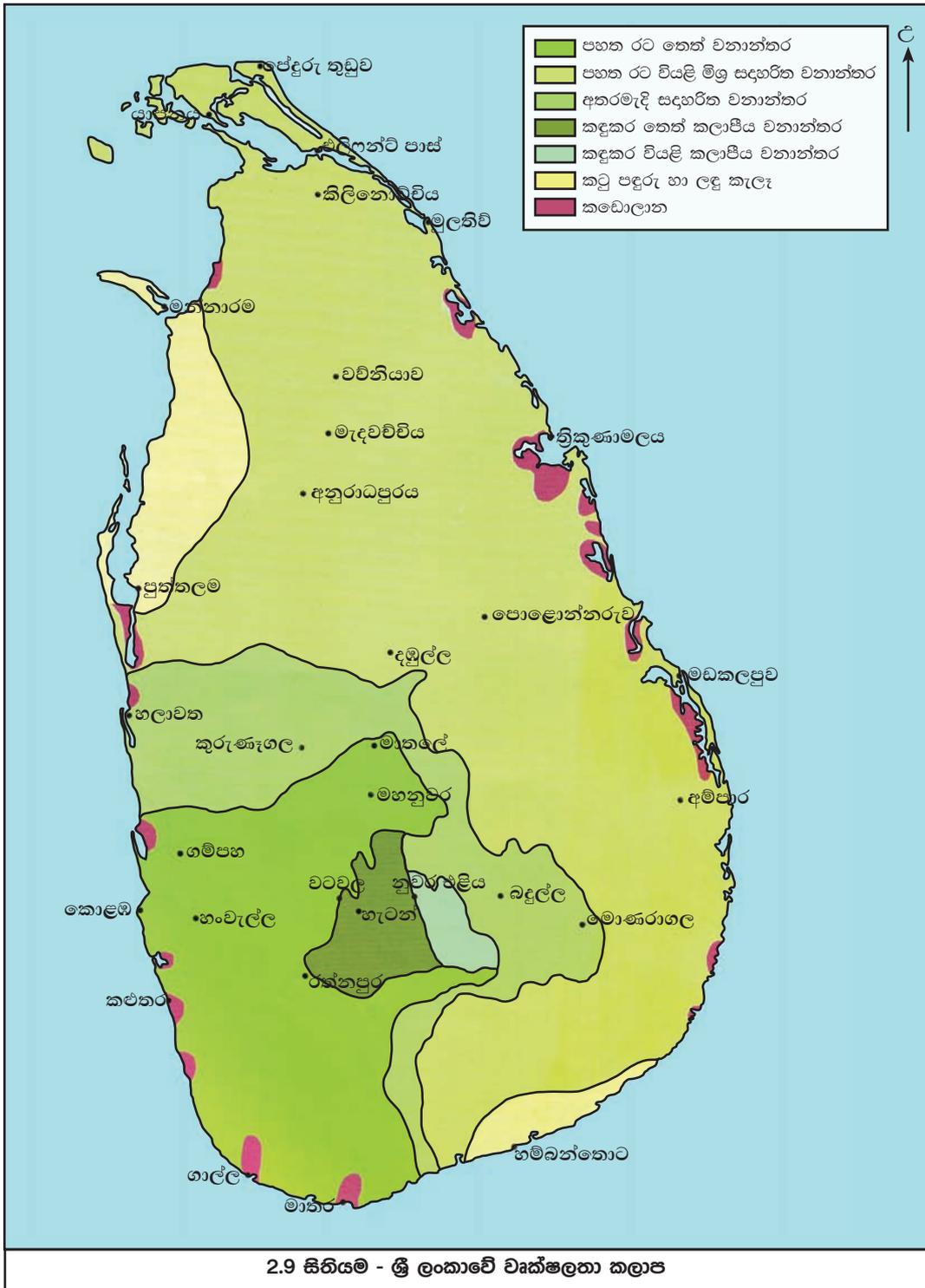
04. කඳුකර තෙත් කලාපීය වනාන්තර

05. කඳුකර වියළි කලාපීය වනාන්තර (පතන බිම්)

06. කටුපඳුරු හා ලඳු කැලෑ

07. කඩොලාන

පහතරට තෙත් කලාපීය වනාන්තර

ව්‍යාප්ත වී ඇති ප්‍රදේශ

- ශ්‍රී ලංකාවේ බටහිර හා නිරිතදිග ප්‍රදේශ

■ සිංහරාජය
■ කන්තලිය
■ දෙදියගල
■ නාකියාදෙනිය
■ මොරපිටිය
■ බඹරබොටුව
■ යාල

ප්‍රධාන ශාක

- හොර
- කීන
- නා
- ගොඩපර
- මිල්ල
- මීදෙල්ල
- කිතුල්
- නැදුන්

වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ

- ගස් 30m-40mක් තරම් උස ය.
- වියන් ස්තර කිහිපයකි.
- වනාන්තර අවුරුද්ද මුළුල්ලේ ම වැඩෙමින් පවතී.
- තද කොළ පැහැති ය.
- ශාකවල මුදුන් එකිනෙකට යා වීම නිසා වනාන්තර තුළ අඳුරු ස්වභාවයක් පවතී.
- ශාක ඝන ව වැඩේ.
- යටි රෝපණ බහුල ය. වැල් වර්ග, පාසි, මීමන, ලයිකන, උඩවැඩියා ශාක බහුල ය.
- ජෛව විවිධත්වය ඉහළ ය.

2.3 රූපය - පහතරට තෙත් කලාපීය වනාන්තර

පහතරට වියළි මිශ්‍ර සදාහරිත වනාන්තර

ව්‍යාප්ත වී ඇති ප්‍රදේශ

- පහතරට වියළි කලාපය පුරා ව්‍යාප්ත වී ඇත.

- සෝමාවතිය
- විල්පත්තුව
- මාදුරුඔය
- උඩවලව
- වස්ගොමුව
- මහවැලි පිටාර තැනි

ප්‍රධාන ශාක

- බුරුත
- කළුවර
- කොහොඹ
- වීර
- තේක්ක
- සූරියමාර
- මිල්ල
- පලු

වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ

- ගස්වල උස 20m-30mක් පමණ වේ.
- වර්ෂා කාලයේ දී ගස් වැඩෙන අතර වියළි කාලය තුළ දී ශාකවල වර්ධන වේගය අඩු ය.
- 2m-3mක් පමණ උස පඳුරු ශාක ද දැකිය හැකි ය.
- ඝන වනාන්තර නොවන අතර තැනින් තැන උස ගස් ඇත.
- වනාන්තර ලා කොළ පැහැයක් ගනී; තද අරටු සහිත ශාක ඇත.

2.4 රූපය - පහතරට වියළි මිශ්‍ර සදාහරිත වනාන්තර

අතරමැදි සදාහරිත වනාන්තර

ව්‍යාප්ත වී ඇති ප්‍රදේශ

- තෙත් හා වියළි කලාපය වෙන් කරන ක්‍රාන්තීය කලාපයේ දක්නට ඇත.

■ කුරුණෑගල

■ බදුල්ල

■ මාතලේ

■ තංගල්ල

ප්‍රධාන ශාක

• කොප්

• පිහිඹිය

• ලුණුමිදෙල්ල

• මැහෝගනී

• සපු

වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ

- තෙත් කලාපයේ සිට වියළි කලාපයට මාරු වන නිසා තෙත් හා වියළි කලාපීය ශාකවලින් සමන්විත වේ.
- තෙත් කලාපයේ හා වියළි කලාපයේ වැඩෙන ශාක මිශ්‍ර ව දැකිය හැකි ය.
- ගස් 10m-25m අතර උස ය.

2.5 රූපය - අතරමැදි සදාහරිත වනාන්තර

කඳුකර තෙත් කලාපීය වනාන්තර

ව්‍යාප්ත වී ඇති ප්‍රදේශ

- කඳුකරයේ 1200mට වඩා උස් බටහිර බෑවුම්වල ව්‍යාප්ත ව ඇත.

- සමනල කන්ද
- පිදුරුතලාගල
- නකල්ස්
- හෝර්ටන්තැන්න

ප්‍රධාන ශාක

- වල්සපු
- කීන
- මිහිරිය
- දවට
- බෙරලිය
- මොර
- හුලංහික්

වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ

- ගස්වල සාමාන්‍ය උස 8m-10m දක්වා වේ.
- භූමියේ උස වැඩි වන විට ශාකවල උස ක්‍රමයෙන් අඩු වේ.
- ගස් වියනක් සේ වැඩේ, වර්ෂාවත් ශාක පත්‍ර ඇත.
- අපිශාක හා යටිරෝපණ බහුල වේ.

2.6 රූපය - කඳුකර තෙත් කලාපීය වනාන්තර

කඳුකර වියළි කලාපීය වනාන්තර

ව්‍යාප්ත වී ඇති ප්‍රදේශ

- මධ්‍යම කඳුකරයේ නැගෙනහිර අර්ධයේ 1400mට වඩා උස් බිම්වල ව්‍යාප්ත ව ඇත.

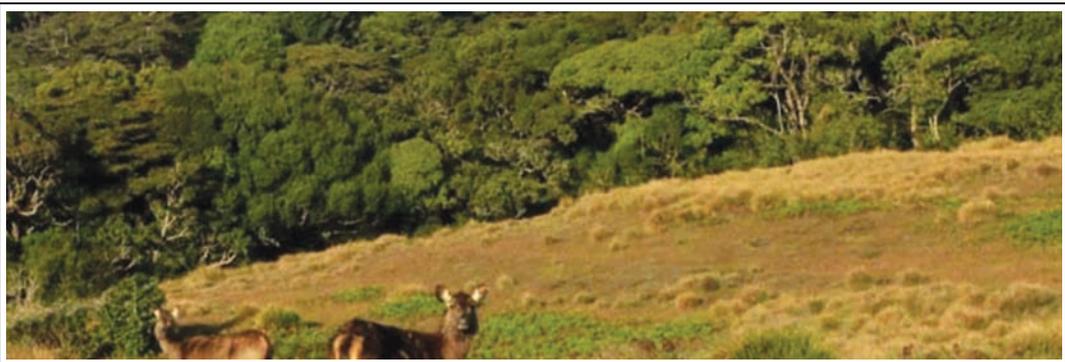
- හොර්ටන්කුන්න
- සඳකුන්න
- සීතාඵලිය
- අඹේවෙල
- කඳපොළ

ප්‍රධාන ශාක

- මහරත්මල්
- අරළු
- බුළු
- නෙල්ලි
- දොඹ
- කහට

වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ

- පහත වර්ගයේ තෘණ ශාක ව්‍යාප්ත ව ඇත. (පහන, කලාව, දමන, විල්ලු)
- තැනින් තැන විසිරුණු ගස් ඇත.
- ගස් වැඩි ඇත්තේ සුළඟට ඔරොත්තු දෙන අන්දමට ය. ගස් කුරු වී ඇති අතර තද සිතලට හා සුළඟට ඔරොත්තු දෙයි. ගස් ඇඹරුණු ස්වරූපයක් ද ගනී.
- වනාන්තර වලාකුළු වනාන්තර ලෙස හඳුන්වයි. එසේ හඳුන්වන්නේ ඉහළ සිට බලන විට ශාක වියන වලාකුළු ස්වරූපයක් ගන්නා බැවිනි.
- පත්‍ර කුඩා වන අතර හැකිළුණු ස්වරූපයක් ගනී.
- කුණි පස්තටුව නිසා ගස් සරුවට නොවැටේ.

2.7 රූපය - කඳුකර වියළි කලාපීය වනාන්තර

කටුපඳුරු හා ලඳු කැලෑ

ව්‍යාප්ත වී ඇති ප්‍රදේශ

- ශ්‍රී ලංකාවේ වයඹ හා ගිනිකොනදිග ප්‍රදේශවල ව්‍යාප්ත වී ඇත.

■ හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ

■ මන්නාරම දිස්ත්‍රික්කය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ

ප්‍රධාන ශාක

• එරම්ණියා

• පතොක්

• පඳු

වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ

- ශාක පත්‍ර ඝන ය; බූව සහිත වේ; කටු සහිත ය.
- ශාක පත්‍ර කුඩා ය.
මෙසේ වන්නේ වියළි දේශගුණයට අනුවර්තනය වීම නිසා ය.
- දිගු නියං කාලවලට ඔරොත්තු දෙන ශාක ඇත.

2.8 රූපය - කටුපඳුරු හා ලඳු කැලෑ

කඩොලාන

ව්‍යාප්ත වී ඇති ප්‍රදේශ

- කලපු හා ගංගෝය ආදී වෙරළ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශවල ව්‍යාප්ත ව ඇත.

- කලමැටිය
- බුන්දල
- මුතුරාජවෙල
- ආනවිලුන්දාව
- ත්‍රිකුණාමලය

ප්‍රධාන ශාක

- කිරළ
- ගිංපොල්
- කටු ඉකිලි
- කඩොල්
- දියකඳුරු
- වල් අනෝදා

වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ

- වෘක්ෂලතාවල කරු මුල් සහ කයිරු මුල් බහුල ය.
- ජලයෙන් ඉහළට මුල් විහිදේ, ඒවා වායුධර මුල් ලෙස හැඳින්වේ.
- කිවුල් දියට අනුවර්තනය වූ ශාක ඇත.

2.9 රූපය - කඩොලාන

ඉහත සඳහන් කළ කරුණු අනුව ශ්‍රී ලංකාව තුළ භෞතික වශයෙන් විවිධත්වයක් පවතින බව පැහැදිලි ය. භූ විෂමතාව, දේශගුණය, වෘක්ෂලතා, ජලවහනය ආදියෙන් මේ විවිධත්වය ඉතා කුඩා භූමි ප්‍රමාණයක දී වුව ද දැකගත හැකි ය. එසේ වන්නේ ශ්‍රී ලංකාව කුඩා දූපතක් වීම නිසා ය.

වියළි දේශගුණයේ සිට ශීත දේශගුණය දක්වා වෙනස් වන තත්වයන් අත්විඳීමට හැකි වන දේශගුණික රටාවක් ශ්‍රී ලංකාවේ ඇත. හම්බන්තොට සිට නුවරඑළිය දක්වා ගමන් කරන්නකුට ඒ අසිරිය විඳගත හැකි වේ. අපට පැය කිහිපයක් තුළ දී වෘක්ෂලතා, ජලවහන හා දේශගුණික විවිධත්වයන් දකගත හැකි ය. මෙම භෞතික විවිධත්වය පරිසරයේ පැවැත්මට මෙන් ම මිනිසාගේ චිරස්ථායී පැවැත්මට ද හේතු වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ මෙම භෞතික විවිධත්වය දෙස් විදෙස් සංචාරක ආකර්ෂණයට ද හේතු වී තිබේ.

පැවරුම

ශ්‍රී ලංකාවේ භූ විෂමතාව, දේශගුණය සහ වෘක්ෂලතා හඳුනා ගැනීම සඳහා වාර්තාවක් සැලසුම් කරන්න. එහි දී භූ විෂමතා ලක්ෂණ, දේශගුණික ලක්ෂණ සහ වෘක්ෂලතා ලක්ෂණ පිළිබඳ තොරතුරු ගොනුවක් සකස් කරවන්න.

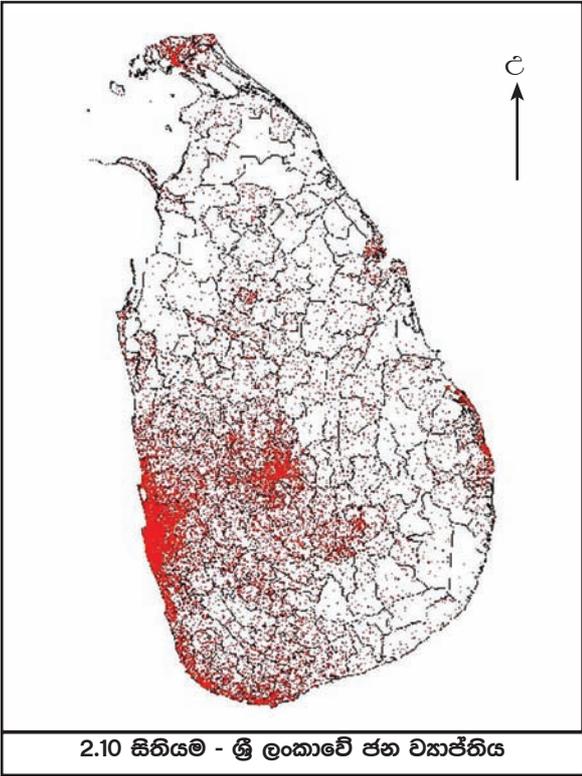
මානුෂ හු දර්ශනය

මානුෂ හු දර්ශනය නිර්මාණය වීමේ දී බලපාන ප්‍රධාන සාධක වන්නේ ජන සංඛ්‍යාව හා ජන සංඛ්‍යාවේ ක්‍රියාකාරකම් ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජන සංඛ්‍යාව මිලියන 20.2කි. එය සෑම වසරක ම වැඩි වෙමින් පවතී. ජන සංඛ්‍යාව පිළිබඳ තොරතුරු ලබාගන්නේ ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මගින් පවත්වනු ලබන ජන සංගණනවලිනි. අවුරුදු 10කට වරක් මෙම සංගණන පවත්වනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජන ව්‍යාප්තිය

ශ්‍රී ලංකාවේ ජන සංඛ්‍යාව අසම ලෙස ව්‍යාප්ත වී ඇත. ජන සංඛ්‍යාවෙන් බහුතරය ජීවත් වන්නේ තෙත් කලාපයේ ය. ඊට සාපේක්ෂ ව වියළි කලාපයේ ජීවත් වන්නේ අඩු ජන සංඛ්‍යාවකි. (2.10 සිතියම) මුළු

2.10 සිතියම - ශ්‍රී ලංකාවේ ජන ව්‍යාප්තිය

2.3 වගුව - ශ්‍රී ලංකාවේ දිස්ත්‍රික්ක කිහිපයක ජන ඝනත්වය

දිස්ත්‍රික්කය	ජන සනත්වය
කොළඹ	3305km ²
ගම්පහ	1541km ²
මහනුවර	664km ²
හම්බන්තොට	210km ²
මොනරාගල	72km ²

ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය අනුව ජන සංයුතිය

2012 සංගණනය අනුව ජන සංඛ්‍යාවෙන් 51.5%ක් ස්ත්‍රීන් වන අතර 48.5%ක් පුරුෂයන් වේ. පුරුෂයන්ගේ ප්‍රතිශතය ක්‍රමයෙන් අඩු වන බව සංඛ්‍යා ලේඛන මගින් පැහැදිලි වේ. මෙය ප්‍රමිතිර් අනුපාතය මගින් වඩාත් පැහැදිලි ව දැක්විය හැකි ය.

ප්‍රමිතිර් අනුපාතය යනුවෙන් අදහස් වන්නේ ජන සංඛ්‍යාවේ ස්ත්‍රීන් 100කට සිටින පුරුෂයන් සංඛ්‍යාව යි. 1981 සහ 2012 වර්ෂවල

සංගණන වාර්තා අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රමිතිර් අනුපාතය වෙනස් වී ඇති ආකාරය පහත වගුවේ දැක්වේ.

2.4 වගුව - ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රමිතිර් අනුපාතය

වර්ෂය	ප්‍රමිතිර් අනුපාතය
1981	104.0
2012	94.3

මූලාශ්‍රය : ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛන වාර්තා ඇසුරෙන් සකස් කරන ලදී.

වයස් සංයුතිය

වයස් සංයුතිය අනුව 1981ට වඩා 2012 දී අවුරුදු 60ට වැඩි වයස්ගත ජන සංඛ්‍යාවෙන් වැඩි වී ඇති බව පෙනේ (2.5 වගුව).

2.5 වගුව - වයස් කාණ්ඩය අනුව ජන සංඛ්‍යාව

වයස	සංඛ්‍යාව (%) - (1981)	සංඛ්‍යාව (%) - (2012)
අවු. 14ට අඩු	35.2	25.3
අවු. 15-59	58.2	62.3
අවු. 60ට වැඩි	06.6	12.4

මූලාශ්‍රය : ජන හා සංඛ්‍යා ලේඛන වාර්තා ඇසුරෙන් සකස් කරන ලදී.

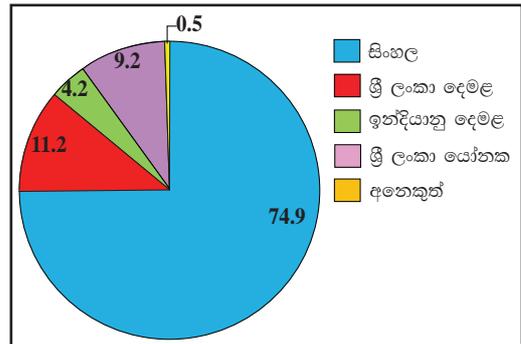
වාර්ෂික ජන සංයුතිය

ජන වර්ග අනුව ජන සංයුතිය පහත දැක්වේ.

2.6 වගුව - ජන වර්ග අනුව ජන සංයුතිය

ජන වර්ගය	ප්‍රතිශතය (2012)
සිංහල	74.9
ශ්‍රී ලංකා දෙමළ	11.2
ශ්‍රී ලංකා යෝනක	9.2
ඉන්දීය දෙමළ	4.2
වෙනත්	0.5

2.1 ප්‍රස්තාර - ජන වර්ග අනුව ජන සංයුතිය

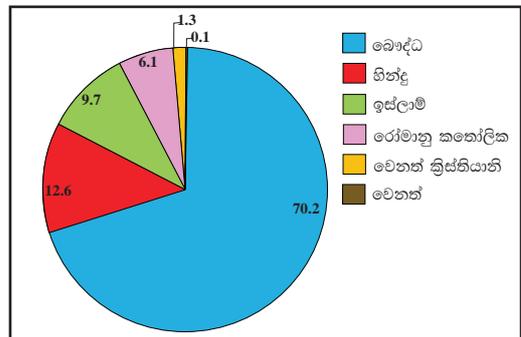
ආගම අනුව ජන සංයුතිය

ආගම අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ ජන සංයුතිය පහත දැක්වේ.

2.7 වගුව - ආගම අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ ජන සංයුතිය

ආගම	ප්‍රතිශතය (2012)
බෞද්ධ	70.2
හින්දු	12.6
ඉස්ලාම්	9.7
රෝමානු කතෝලික	6.1
ක්‍රිස්තියානි	1.3
වෙනත්	0.1

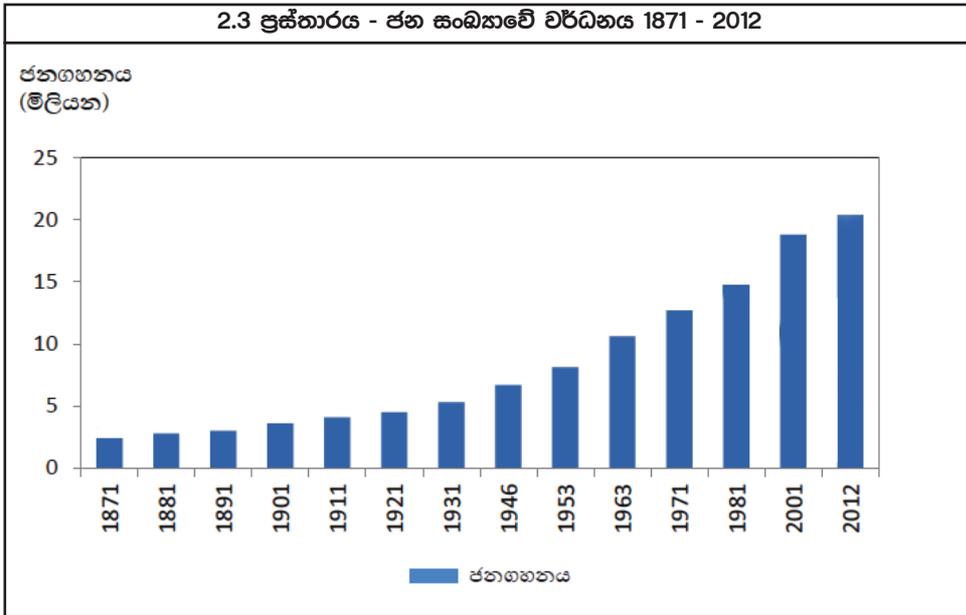
2.2 ප්‍රස්තාරය - ආගම අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ ජන සංයුතිය

ජන සංඛ්‍යා වර්ධනය

රටක දළ උපත් අනුපාතිකය සහ දළ මරණ අනුපාතිකය අතර වෙනස ජන සංඛ්‍යාවේ ස්වාභාවික වර්ධනය ලෙස ගැනේ. එයට ශුද්ධ සංක්‍රමණය එකතු කළ විට (රට තුළට හා පිටතට සිදු වන සංක්‍රමණයේ වෙනස) සමස්ත ජන සංඛ්‍යාවේ වර්ධනය ලෙස සැලකේ. 2.3 ප්‍රස්තාරය මගින් 1871 සිට 2012 දක්වා ජන සංඛ්‍යාව වර්ධනය වූ ආකාරය පෙන්වුම් කරයි.

2.3 ප්‍රස්තාරය - ජන සංඛ්‍යාවේ වර්ධනය 1871 - 2012

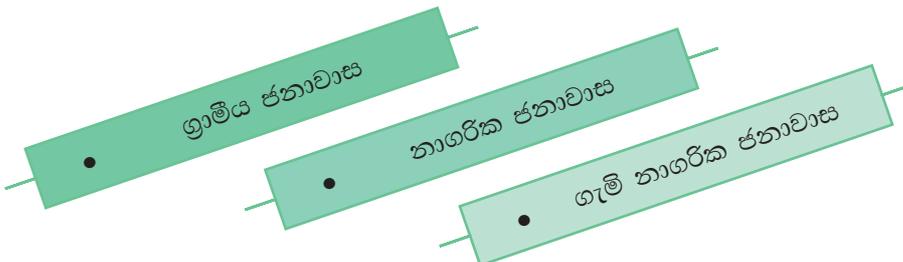

ජනාවාස

පාරිසරික කටුක බවින් මිදීමටත් වන සතුන්ගෙන් හා සතුරන්ගෙන් ආරක්ෂා වීමටත් සාමූහික ව ජීවත් වීමටත් මිනිසුන් ඒකරාශී වීමෙන් ජනාවාස බිහි වේ.

ජනාවාසයක් යනු වාසස්ථානයක් පමණක් ම නොවේ. මිනිසාගේ ආර්ථික, සමාජීය හා සංස්කෘතික කටයුතු සඳහා තනන ලද ආයතන, සිද්ධස්ථාන, ගොඩනැගිලි, ගෙවතු, ගොවිබිම්, යටිතල පහසුකම් ආදී දේ ඇතුළත් ඒකකයකි.

ජනාවාස ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ග තුනකි.

ග්‍රාමීය ජනාවාස

සම්පත් පරිහරණයේ දී ප්‍රාථමික කටයුතුවලට වැඩි අවධානයක් යොමු කරනු ලබන කෘෂිකර්මාන්තය හා ධීවර කර්මාන්තය මත පදනම් වූ ජනාවාස ග්‍රාමීය ජනාවාස වේ. වියළි කලාපීය වැව් ගම්මාන සහ වෙරළබඩ ධීවර ගම්මාන ඊට නිදසුන් වේ.

2.10 රූපය - ග්‍රාමීය ජනාවාස කිහිපයක්

නාගරික ජනාවාස

කෘෂිකාර්මික නොවන කාර්යන්හි නියැලී කේන්ද්‍රගත වූ සීමිත බිම් ප්‍රමාණයක අධික ජන සංඛ්‍යාවක් ජීවත් වී ඇති ප්‍රදේශ නාගරික ජනාවාස ලෙස හැඳින්වේ. කොළඹ, ගම්පහ, මහනුවර, යාපනය, මාතලේ ආදිය ඊට නිදසුන් වේ.

2.11 රූපය - නාගරික ජනාවාස

ගැමි නාගරික ජනාවාස

ග්‍රාමීය මෙන් ම නාගරික ලක්ෂණ මිශ්‍ර වී ඇති ජනාවාස ගැමි නාගරික ජනාවාස වේ. මෙම ප්‍රදේශවලින් ග්‍රාමීය ලක්ෂණ අතර වී යන අතර නාගරික ලක්ෂණ ඉස්මතු වෙමින් පවතී. ප්‍රධාන නගරවලට තදාසන්න ප්‍රදේශ මීට නිදසුන් වේ.

2.12 රූපය - ගැමි නාගරික ජනාවාස

ක්‍රියාකාරකම්

1. ශ්‍රී ලංකාවේ අඩු ම හා වැඩි ම ජන ඝනත්වයක් ඇති දිස්ත්‍රික්ක දෙක නම් කරන්න.
2. බස්නාහිර පළාතේ ජන සංඛ්‍යාව වැඩි වීමට බලපාන හේතු හතරක් සඳහන් කරන්න.
3. ශ්‍රී ලංකාවේ වැඩිහිටි ජන සංඛ්‍යාව වැඩි වීමට බලපා ඇති සාධක මොනවා ද?
4. ජනාවාසයක් යන්න කෙටියෙන් හඳුන්වන්න.

ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්

ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රධාන වශයෙන් අංශ තුනකට බෙදා දැක්විය හැකි ය.

- කෘෂිකාර්මික අංශය
- කාර්මික අංශය
- සේවා අංශය

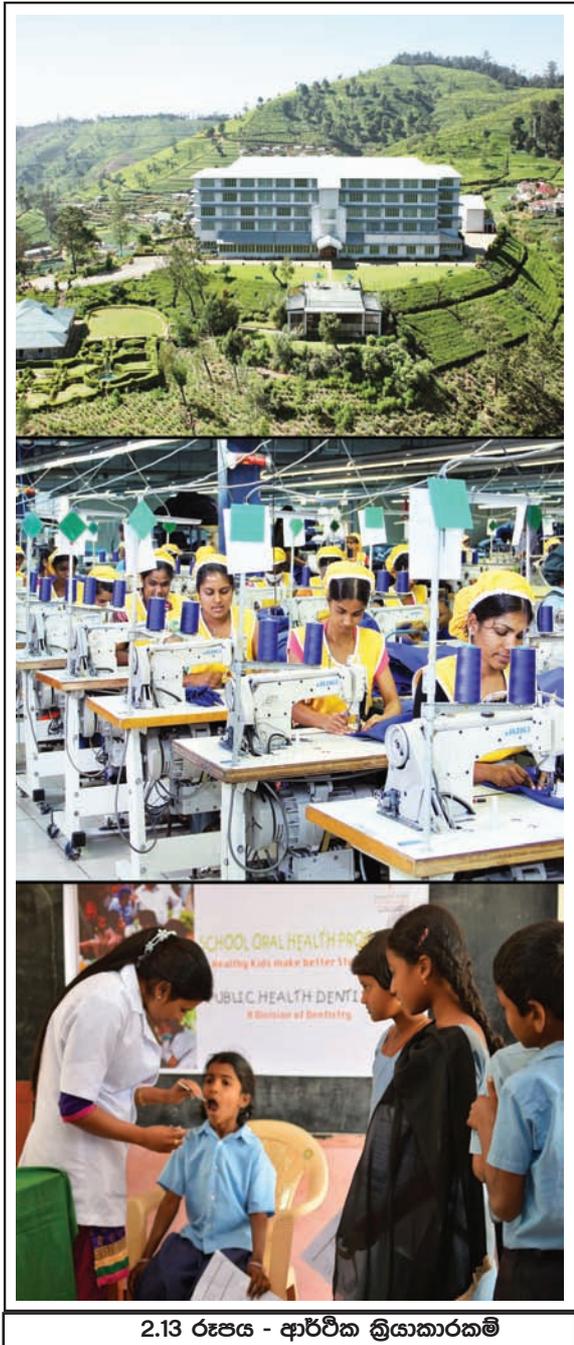
කෘෂිකාර්මික අංශය

ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම් දක්නට ලැබේ. වියළි කලාපයේ වී, ගෙවතු සහ හේන් වගාවන් ද තෙත් කලාපයේ තේ, පොල්, වී, රබර් සහ එළවළු වගාව ද කඳුකර ප්‍රදේශවල තේ වගාව ආදිය ද මීට නිදසුන් ය. ධීවර කර්මාන්තය සහ සත්ව පාලනය ද කෘෂිකාර්මික අංශයට අයත් වේ. නිදසුන් ලෙස වෙරළබඩ හා අභ්‍යන්තර ජලාශවල ධීවර කර්මාන්තය සිදු කෙරේ. අඹේවෙල, පට්ටිපොළ, පොළොන්නරුව, හම්බන්තොට ආදී ප්‍රදේශවල සත්ව පාලනය සිදු කෙරේ.

කාර්මික අංශය

ශ්‍රී ලංකාවේ කර්මාන්ත වැඩි වශයෙන් ව්‍යාප්ත ව ඇත්තේ බස්නාහිර පළාත තුළ ය. එහි විවිධ වර්ගයේ කර්මාන්ත ව්‍යාප්ත ව ඇත. ඒවා අතර එකලස් කිරීමේ කර්මාන්ත, ප්ලාස්ටික්,

ටයර්, රෙදිපිළි, රසකැවිලි, හස්ත කර්මාන්ත ආදිය ප්‍රධාන ය. ඒ හැරුණුවිට රජය විසින් කාර්මික කලාප ද පිහිටුවා ඇත. බියගම, කටුනායක, කොග්ගල වැනි නිදහස් වෙළෙඳ කලාප ද සිතාමතා, කොලොන්නාව, රත්මලාන, මිනුවන්ගොඩ වැනි කර්මාන්තපුර ද ඊට නිදසුන් ය.

2.13 රජය - ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්

සේවා අංශය

රටක ජනතාවගේ ජීවන තත්වය නගාසිටුවීම සඳහා සේවා අංශය වැදගත් වේ. අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය, ප්‍රවාහනය, විදුලි බලය, ජල සැපයුම, ආරක්ෂක, සනීපාරක්ෂක හා සන්නිවේදන සේවා ආදිය සේවා අංශයට අයත් වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ රැකියා ගත්විට සේවා අංශයේ දායකත්වය වැඩි වෙමින් පවතී. සේවා පහසුකම් වැඩි වශයෙන් ව්‍යාප්ත ව ඇත්තේ නගරබද ප්‍රදේශවල ය.

යටිතල පහසුකම්

මෑත කාලයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ජනතාවගේ ජීවන තත්වය නංවාලීම සඳහා යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කොට ඇත. මාර්ග, විදුලිය, ජලය ආදිය යටිතල පහසුකම් අතර ප්‍රධාන තැනක් ගනී.

යටිතල පහසුකම් වර්ධනයේ දී මහාමාර්ග ප්‍රවාහනය ඉතා වැදගත් තැනක් ගනී. ශ්‍රී ලංකාවේ මාර්ග ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රය වසරකට 5% - 6%ක් අතර වේගයකින් වර්ධනය වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ මාර්ග පද්ධතිය ගත්විට සෑම ප්‍රදේශයකට ම ව්‍යාප්ත වූ ප්‍රමාණවත් මාර්ග පද්ධතියක් ඇත. දිනක් ඇතුළත ඕනෑම ස්ථානයකට යාමේ පහසුව ඇත. නාගරික ප්‍රදේශවල මාර්ග ජාලය පුළුල් වුවත් මාර්ග තදබදය තවමත් පවතී.

මාර්ග ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රයේ වර්ධනය සඳහා මෑත කාලීන රජයෙන් විසින් විවිධ පියවර ගෙන ඇත.

- මාර්ග පුළුල් කිරීම
- ගුවන් පාලම් ඉදි කිරීම
- ග්‍රාමීය මාර්ග ඉදි කිරීම සහ සංවර්ධනය
- අධිවේගී මාර්ග ඉදි කිරීම

2.14 රූපය - ශ්‍රී ලංකාවේ අධිරේඛ මාර්ගයක්

විදුලිය

ශ්‍රී ලංකාවේ සෑම ප්‍රදේශයකට ම විදුලිය පහසුකම් සපයා ඇත. මහවැලි, කැලණි, කළු, වලවේ යන ප්‍රධාන ගංගා ඇසුරින් ඉදි කරන ලද ජල විදුලි යෝජනා ක්‍රමවලින් විදුලි බලය නිපදවනු ලැබේ. ලංකාවට විදුලිය සපයන මාර්ග අතර තාප විදුලිය සහ ජල විදුලිය ප්‍රධාන වේ. ඊට අමතර සූර්ය ශක්තිය වැනි පුනර්ජනනීය බලශක්ති මූලාශ්‍ර භාවිතය ද වර්ධනය වෙමින් පවතී.

ජලය

ශ්‍රී ලංකාව ජල සම්පතක් අනුන රටකි. මිනිසුන්ගේ ජල අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා ගංගා, ඇළදෙළ, ලීං, වැව්, පොකුණු, නල ජලය සහා භූගත ජලය ආදී මූලාශ්‍ර භාවිත කරයි. මෙමගින් ලබා ගන්නා ජලය ආහාර පිසීම, බීමට ගැනීම, සනීපාරක්ෂක කටයුතු වැනි සරල අවශ්‍යතාවල සිට කෘෂිකාර්මික, කාර්මික හා බලශක්ති උත්පාදනය දක්වා ඇති සංකීර්ණ අවශ්‍යතා දක්වා උපයෝගී කර ගනී. සියලු දෙනාගේ ජීවමය මෙන් ම ආර්ථික කටයුතු ද රඳාපවතින්නේ ජලය මත ය.

මෙබඳු අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමේ දී භාවිත වන ජල මූලාශ්‍ර වර්තමානයේ අපිරිසිදු වෙමින් පවතී. පානීය ජල අවශ්‍යතා සඳහා නාගරික ප්‍රදේශවල නල ජලය වැදගත් වන අතර ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල ලීං, පොකුණු, වැව් ආදිය වැදගත් වේ. ඒ ඒ ප්‍රදේශ අනුව ජල මූලාශ්‍රවල වැදගත්කම තීරණය වී ඇත.

ජලය අපට පමණක් නොව ලෝකයේ බොහෝ රටවල්වලට සීමිත සම්පතකි. එම සම්පත අපතේ නොහැර ඉන් උපරිම ඵල ප්‍රයෝජන ලැබීමත් මතු පරපුරට හිමි කර දීම සඳහා ඵලදායී ලෙස භාවිත කිරීමත් අපගේ යුතුකම වේ.

ක්‍රියාකාරකම්

1. ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල ප්‍රධාන අංශ තුනක් සඳහන් කරන්න.
2. ජලය හා විදුලිය අරපිරිමැස්මෙන් භාවිත කළ යුතු ය. මෙයට බලපාන හේතු තුනක් පැහැදිලි කරන්න.

ශ්‍රී ලංකාවේ භෞතික හා දර්ශනය මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් කෙරෙහි සිදු කරන බලපෑම

ශ්‍රී ලංකාවේ භෞතික හා දර්ශනය මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් කෙරෙහි තීරණාත්මක ලෙස බලපායි. මෙම හා දර්ශනය ප්‍රාදේශීය ව වෙනස් වන අතර ඒ අනුව මානුෂ හා දර්ශනයේ ද ප්‍රාදේශීය වෙනස්කම් දැකිය හැකි ය.

වෙරළබඩ කලාපය

2.15 රූපය - වෙරළබඩ කලාපීය හා දර්ශනය

2.15 රූපයෙන් දැක්වෙන්නේ වෙරළබඩ කලාපයේ දක්නට ලැබෙන මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් කිහිපයකි. මෙහි දක්නට ලැබෙන ධීවර කර්මාන්තය, කොහු කර්මාන්තය, හුණු ගල් කර්මාන්තය, ලුණු කර්මාන්තය සහ සංචාරක කර්මාන්තය ආදිය භෞතික පරිසරය උපයෝගී කරගනිමින් බිහි වී තිබේ.

ක්‍රියාකාරකම්

1. ඉහත සඳහන් රූපයෙන් දැක්වෙන වෙරළ කලාපයට පොදු වූ මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් මොනවා ද?
2. මෙම රූපවල සඳහන් නොවන වෙරළ කලාපයේ ඇති වෙනත් මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් මොනවා ද?
3. ඔබ සඳහන් කළ මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වෙරළ කලාපයේ ඇති භෞතික පහසුකම් මොනවා දැයි සඳහන් කරන්න.

තෙත් කලාපය

2.16 රූපය - තෙත් කලාපීය භූ දර්ශනය

මෙම කලාපයේ භූ දර්ශනය ගත් විට මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා උචිත භෞතික පරිසරයක් ඇත. විවිධ වගාවන් ද, අධික ජන ව්‍යාප්තියක් ද දියුණු මාර්ග පද්ධතියක් ද මෙහි දැකිය හැකි ය. ඉහත 2.16 රූපයෙන් දැක්වෙන්නේ තෙත් කලාපය තුළ සිදු කෙරෙන මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් කිහිපයකි.

ක්‍රියාකාරකම්

1. මෙම පින්තූරවලින් පෙනෙන මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් මොනවා ද, ඒවා ලැයිස්තුබද්දක් සකස් කරන්න.
2. මෙම ප්‍රදේශයේ වැවෙන බෝග වර්ග කිහිපයක් සඳහන් කරන්න.
3. එම බෝග වගාවට බලපා ඇති භෞතික සාධක මොනවා දැයි සඳහන් කරන්න.
4. මෙම ප්‍රදේශයේ බහුල ව දක්නට ලැබෙන සේවාවන් හා රැකියා නම් කරන්න.
5. මෙම ප්‍රදේශ ජනාධික වීමට හේතු දෙකක් සඳහන් කරන්න.

වියළි කලාපය

2.17 රූපය - වියළි කලාපීය හු දර්ශනය

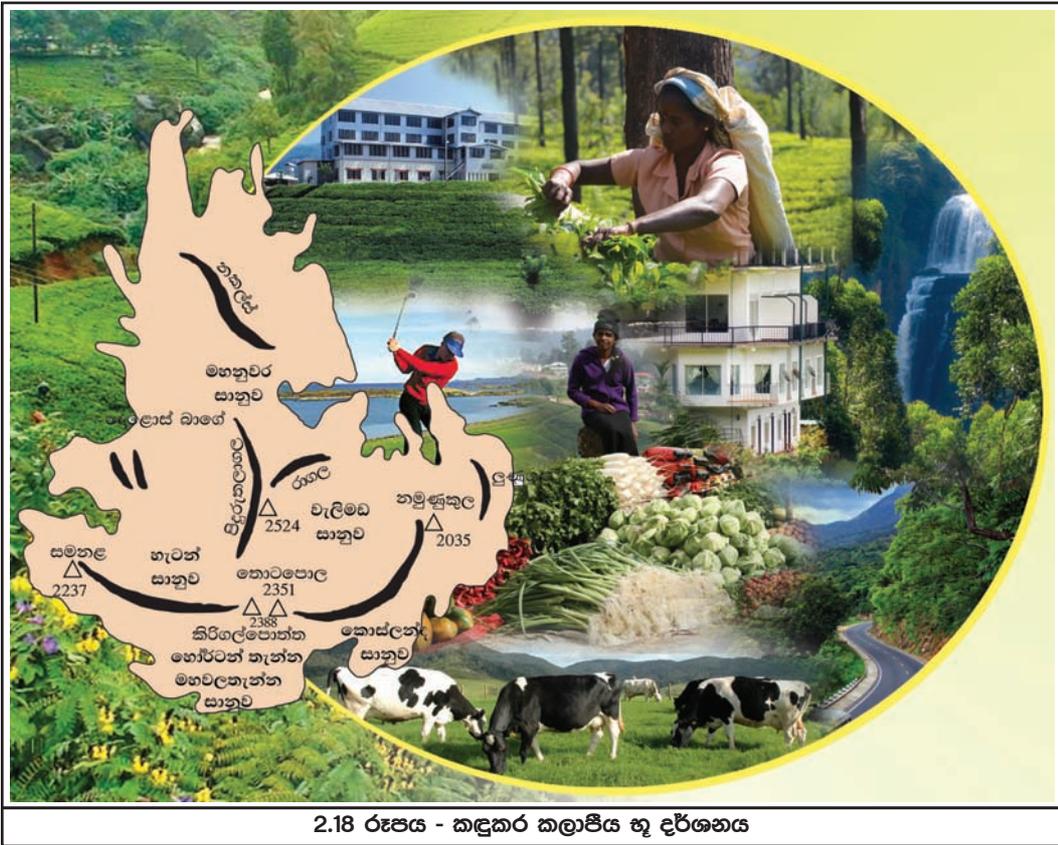
වියළි කලාපයේ හු දර්ශනයේ කැපී පෙනෙන අංගයක් ලෙස වැව් පද්ධතිය වැදගත් වේ. හු විෂමතාවට අනුව සකස් වූ වැව් පද්ධතියක් ද ඒ හා සම්බන්ධ වූ වාරි පද්ධතිය ද මෙම කලාපයට සුවිශේෂී වේ. වී වගාව, හේන් වගාව ආදී කෘෂිකාර්මික කටයුතු ද වැව් ආශ්‍රිත ව බිහි වූ ගම්මාන ද ඓතිහාසික නගර ද මෙම කලාපයේ දැකිය හැකි සුවිශේෂී ලක්ෂණ වේ.

ක්‍රියාකාරකම්

1. ඉහත රූපයේ සඳහන් පරිදි වියළි කලාපයේ දක්නට ලැබෙන මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් මොනවා ද?
2. මෙම කලාපයේ වී වගාව දියුණු වීමට බලපා ඇති ප්‍රධාන භෞතික සාධක මොනවා ද?

කඳුකර කලාපය

2.18 රූපය - කඳුකර කලාපීය භූ දර්ශනය

කඳුකර කලාපය තුළ එයට ම සුවිශේෂ වූ භූ විෂමතාවක් හා දේශගුණයක් ද පවතින අතර මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් ද ඒ අනුව සකස් වී ඇත. 2.18 රූපයෙන් එම ලක්ෂණ හඳුනාගන්න.

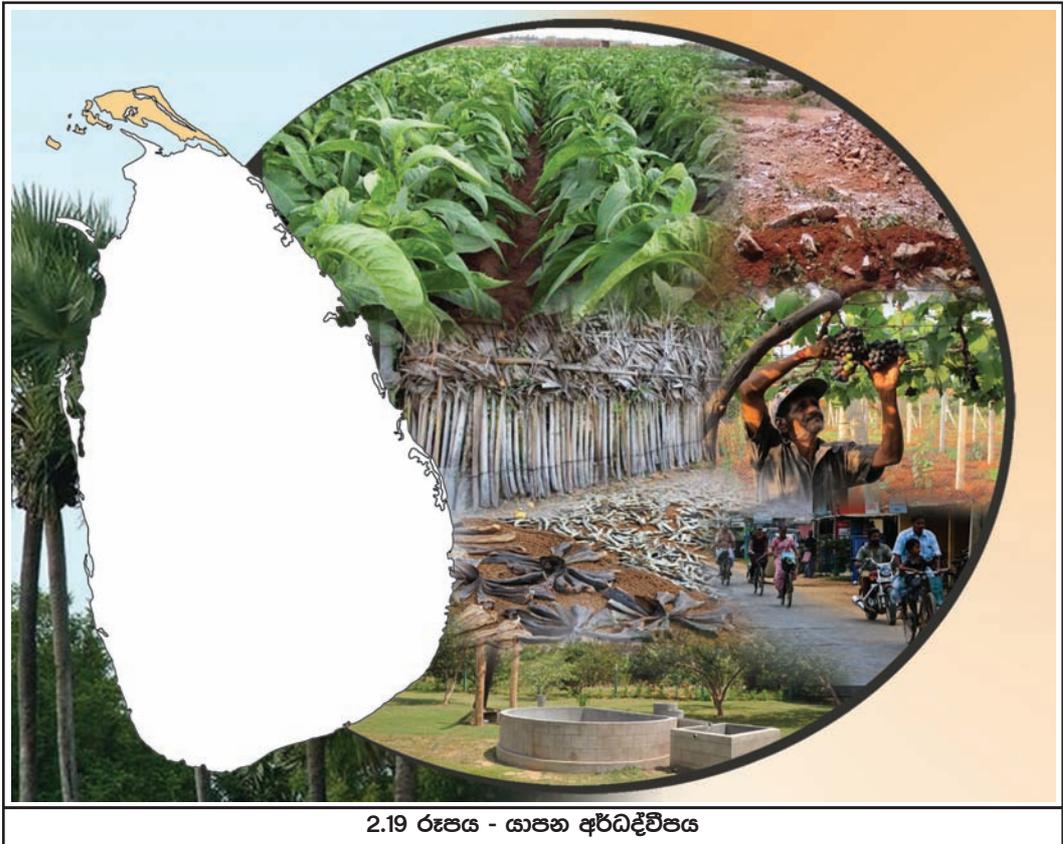

ක්‍රියාකාරකම්

1. කඳුකර භූ දර්ශනයේ කැපී පෙනෙන මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් මොනවා ද?
2. මෙම කලාපයට සුවිශේෂ වූ බෝග වගාවන් සඳහන් කරන්න.
3. එම එක් එක් බෝග සඳහා බලපා ඇති භෞතික සාධක සඳහන් කරන්න.

4. මෙම කඳුකර ප්‍රදේශයේ මාර්ග වංගු සහිත ය. එසේ වීමට හේතු මොනවා ද?
5. කඳුකර ප්‍රදේශයේ නිවාස උසින් අඩු වීමට හා වහලය කොළ පාටින් අලේප කිරීමට බලපා ඇති හේතු මොනවා ද?
6. කඳුකර කලාපය තුළ සංචාරක ආකර්ෂණය වැඩි වීමට බලපා ඇති හේතු මොනවා ද?
7. මෙම කලාපයේ මිනිසුන් කබා වැනි ගත ඇඳුම් භාවිත කරන්නේ ඇයි?

යාපන අර්ධද්වීපය

2.19 රූපය - යාපන අර්ධද්වීපය

ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු ප්‍රදේශයේ යාපන අර්ධද්වීපය ආශ්‍රිත කලාපය සුවිශේෂී භූ දර්ශනයක් ඇති කලාපයකි. මෙම කලාපයේ හුණු ගල් බහුල වන අතර කර්කෂ දේශගුණයක් ද ඇත. මෙහි භූගත ජලය සහ රතු පස ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් කෘෂිකර්මය දියුණු කරගෙන ඇත. භූ දර්ශනයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ රාශියක් 2.19 රූපයෙන් දැක්වේ.

ක්‍රියාකාරකම්

1. 2.19 රූපයේ දැක්වෙන යාපන අර්ධද්වීපයේ මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් මොනවා ද?
2. මෙම ප්‍රදේශයේ භූගත ජලය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා යොදාගන්නා ක්‍රම සඳහන් කරන්න.
3. මෙම ප්‍රදේශයේ සුවිශේෂ වූ වගාවන් හා කර්මාන්ත නම් කරන්න.
4. යාපන ප්‍රදේශයේ දූපත් රාශියක් පිහිටා ඇති අතර ඒ ආශ්‍රිත ව බිහි වී ඇති මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් මොනවා ද?
5. තල් ගස ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන කිහිපයක් ලියන්න.

ශ්‍රී ලංකාවේ මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් භෞතික හු දර්ශනය කෙරෙහි ඇති කරන බලපෑම්

විවිධ පරිසර තත්වයන් අනුව මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් තීරණය වී ඇති බව ඉහත විස්තර කර ඇත. ජන සංඛ්‍යාව වැඩි වීමත් සමග භෞතික පරිසරය හා සම්පත් හාවිතය වැඩි වේ. ඒ අනුව භෞතික පරිසරයට ඇති කරන බලපෑම් ද වැඩි වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් භෞතික හු දර්ශනය කෙරෙහි සිදු කරන බලපෑම් 2.20 රූපයෙන් දක්වා ඇත.

2.20 රූපය - මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් භෞතික පරිසරයට බලපා ඇති ආකාරය

එම රූප හොඳින් අධ්‍යයනය කර ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ හු දර්ශන ආශ්‍රිත ව දැකිය හැකි පාරිසරික ගැටලු හඳුනාගන්න.

ක්‍රියාකාරකම්

1. වියළි ප්‍රදේශවල භෞතික පරිසරය මිනිසා ප්‍රයෝජනයට ගන්නා අවස්ථා කිහිපයක් සඳහන් කරන්න.
2. වන ජීවීන්ගේ වාසස්ථාන අහිමි වීම නිසා මිනිසාට ඇති වන බලපෑම් මොනවා ද?
3. මෙම ප්‍රදේශවල භෞතික පරිසරය විනාශ කරන මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් ලැයිස්තුවක් සකස් කරන්න.

පැවරුම

1. විවිධ හු දර්ශන තුළ හඳුනාගත හැකි මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් දැක්වෙන පින්තූර ගොනුවක් සකස් කරන්න.
2. ඔබ ප්‍රදේශයේ දක්නට ඇති පාරිසරික ගැටලුවක් නම් කොට එයට මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් හේතු වී ඇත්තේ කෙසේ දැයි පැහැදිලි කරන්න.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ සහ මූලාශ්‍ර

- ජල අසිරිය රැකගැනීම, 2015, සරත් අමරසිරි.
- මානුෂ හුගෝල විද්‍යාව I-II (අතිරේක කියවීම් පොත) අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්ෂික වාර්තාව, 2015.
- ශ්‍රී ලංකා ජාතික සිතියම් සංග්‍රහය, පාසල් මුද්‍රණය, ශ්‍රී ලංකා මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව.
- සරසවි පාසල් සිතියම් පොත, සරසවි ප්‍රකාශ, ඒ. චිරතුංග.

පාරිභාෂික වචන

• හු දර්ශනය	- Landscape	- நிலத்தோற்றம்
• හු විෂමතාව	- Relief	- தரைத்தோற்றம்
• හැඩපලු ගංගාව	- Braided river	- பிள்ளிய ஆறு
• වගුරු බිම	- Marsh	- சதுப்பு நிலம்

● තුඩුව	- Point	- முனை
● බොක්ක	- Bay	- குடா
● කලපුව	- Lagoon	-களப்பு
● කපොල්ල	- Gap	- கணவாய்
● අරීය ජලවහන රටාව	- Radial drainage pattern	- ஆரைவடிகால்
● ශාඛීය ජලවහන රටාව	- Dendritic drainage pattern	- மரநிகர் வடிகால்
● ජාලාකාර ජලවහන රටාව	- Trellised drainage pattern	- அளியடைப்பு வடிகால் பாங்கு
● උන්නතාංශය	- Elevation	- தரை உயர்ச்சி
● පතන ශීඝ්‍රතාව	- Lapse rate	- நழுவு வீதம்
● සංවහන වර්ෂාව	- Convectional rain	- மேற்காவுகை மழை
● මෝසම් වර්ෂාව	- Monsoon rain	- பருவக்காற்று மழை
● වාසුලි වර්ෂාව	- Cyclone rain	- சூறாவளி மழை
● සනීභවනය	- Condensation	- ஓடுங்கல்
● සදාහරිත වනාන්තර	- Evergreen forests	- என்றும் பசுமையான காடுகள்
● කඩොලාන	- Mangrove	- கண்டல்கள்
● ජන ව්‍යාප්තිය	- Population distribution	- சனத் தொகை
● ජන සංයුතිය	- Population composition	- சனத்தொகை சேர்க்கை
● ප්‍රමිතිරී අනුපාතය	- Sex ratio	- பால் வீதம்
● දළ උපන් අනුපාතය	- Crude birth rate	- பிறப்பு வீதம்
● දළ මරණ අනුපාතය	- Crude death rate	- இறப்பு வீதம்
● ග්‍රාමීය ජනාවාස	- Rural settlements	- கிராமக் குடியிருப்பு
● නාගරික ජනාවාස	- Urban settlements	- நகரக் குடியிருப்பு
● ගැමි නාගරික ජනාවාස	- Rurban settlements	- கிராமநகர் குடியிருப்பு
● යටිතල පහසුකම්	- infrastructure facilities	- உட்கட்டமைப்பு வசதிகள்
● ජල මූලාශ්‍ර	- water sources	- நீர் மூலாதாரம்
● පරිසර දූෂණය	- Environmental Pollution	- சூழல் மாசடைதல்